

Fakulta: strojní

Školní rok: 1968/69

DIPLOMOVÝ ÚKOL

pro

Vladimíra Faistauera

odbor

strojírenská technologie

Protože jste splnil..... požadavky učebního plánu, zadává Vám vedoucí katedry ve smyslu směrnice ministerstva školství o státních závěrečných zkouškách tento diplomový úkol:

Název tématu: Modernizace výroby vodítka teleskopického tlumiče

Pokyny pro vypracování:

- 1) Rozbor stávající technologie výroby
- 2) Návrh nové technologie výroby
- 3) Technologický postup
- 4) Návrhy konstrukce speciálního nářadí a mechanizace výroby
- 5) Ekonomické zhodnocení

Autorské právo se řídí směrnicemi MŠK pro
závěrečné zkoušky č. j. 31 727/62-III/2 ze dne
13. července 1962-Vestník MŠK XVIII, sešit 24 ze dne
31. 8. 1962 § 12 Autorského zákona č. 115/53 Sb.

VYSOKÁ ŠKOLA STROJNÍ A TEXTILNÍ
Ústřední vedení
LIBERECKÝ KAMPUS
SKÁ 5

Rozsah grafických laboratorních prací: 5 grafických prací

Rozsah průvodní zprávy: cca 50 stran

Seznam odborné literatury:

Rabinovič: Automatizace ve strojírenství

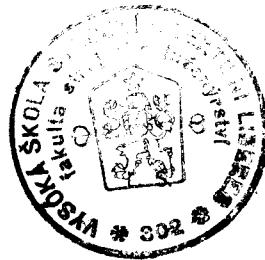
Výrobní dokumentace

Vedoucí diplomové práce: Prof.Ing.Jaroslav Draský CSc

Konzultanti: Ing. Miloslav Stuna

Datum zahájení diplomové práce: 25. dubna 1969

Datum odevzdání diplomové práce: 10. července 1969

Prof.ing.Jaroslav Draský CSc
vedoucí katedry

Prof.ing.Cyril Höschl
děkan

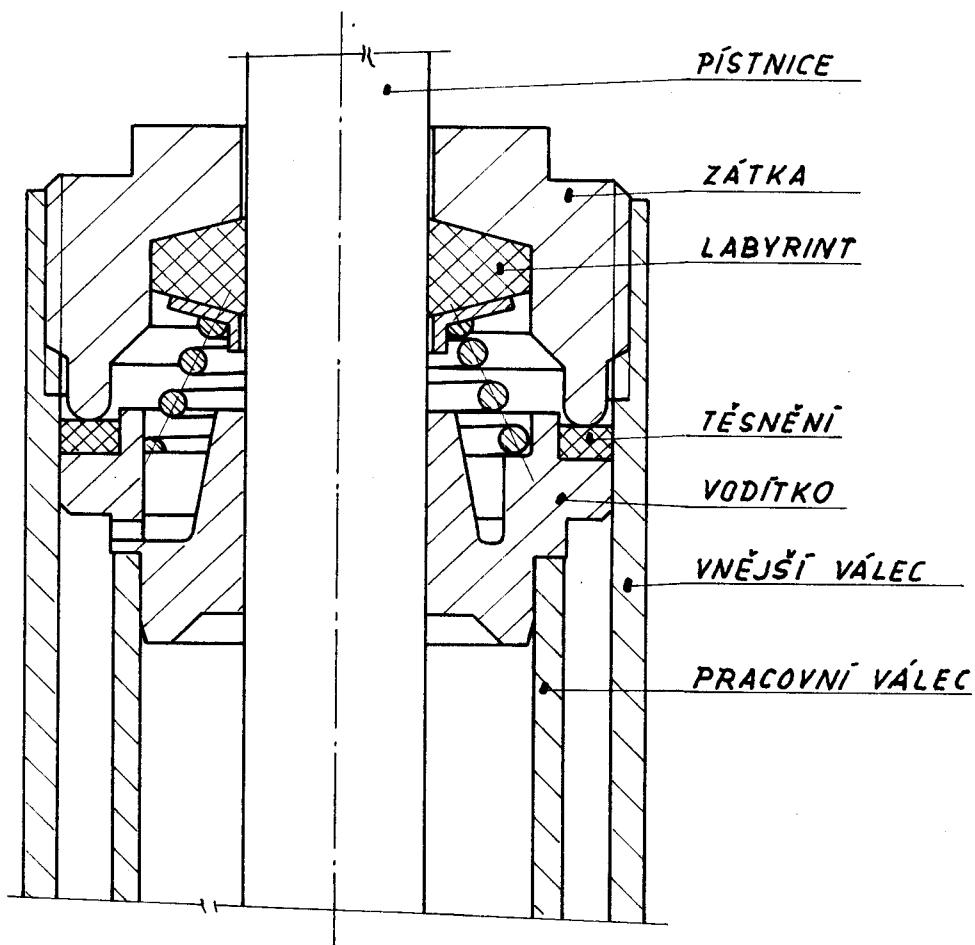
v Liberci dne 24.dubna 1969

I. Uvedení část

Teleskopické tlumiče pěrování pro osobní vozy vyrábí n.p. Autobrzdý Jablonec n. Nisou, závod 02 Hodkovicce n. Mohelkou. V důsledku zvyšování objemu výroby a růstu produktivity práce byl závod nucen přistoupit k modernizaci výroby mechanizací a automatizací výrobních procesů převážně vlastními prostředky. Značná část výroby dílů, z nichž se tlumič skládá, vyžadujících mechanické opracování, je prováděna na modernizovaných klasických strojích, s použitím jednoúčelových strojů a tyto výrobní procesy jsou s převážné částí automatizovány. Veditka, jedna ze součástí tlumiče, je doposud obráběna na klasických revolverových soustruzích a ostatních běžných strojích, což je pro hromadnou výrobu a dnešní dobu velmi málo produktivní spůsob výroby. Námětem mé diplomové práce je právě modernizace výroby této součásti, veditky teleskopického tlumiče.

Popis a funkce veditka.

Poletovar veditka je edlitek, vyráběn tlakovým litím ze slitiny Zn Al 4 Cu 3, vyráběný v kooperaci mimo závod. Tento poletovar vyžaduje opracování funkčních plech z minimálními přídavky na obrobení.

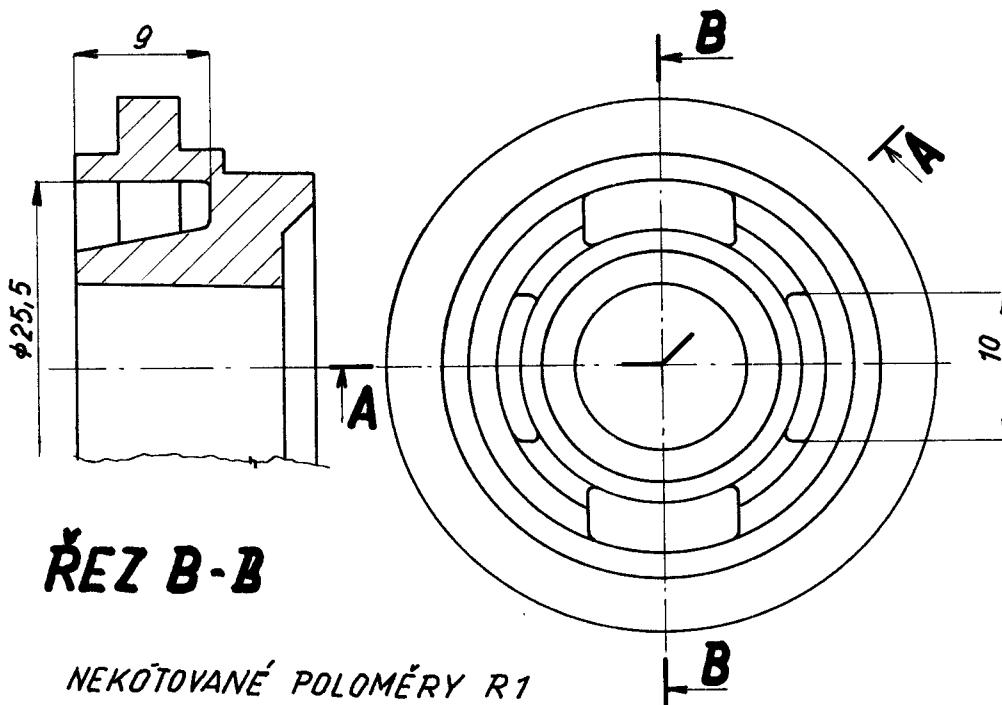
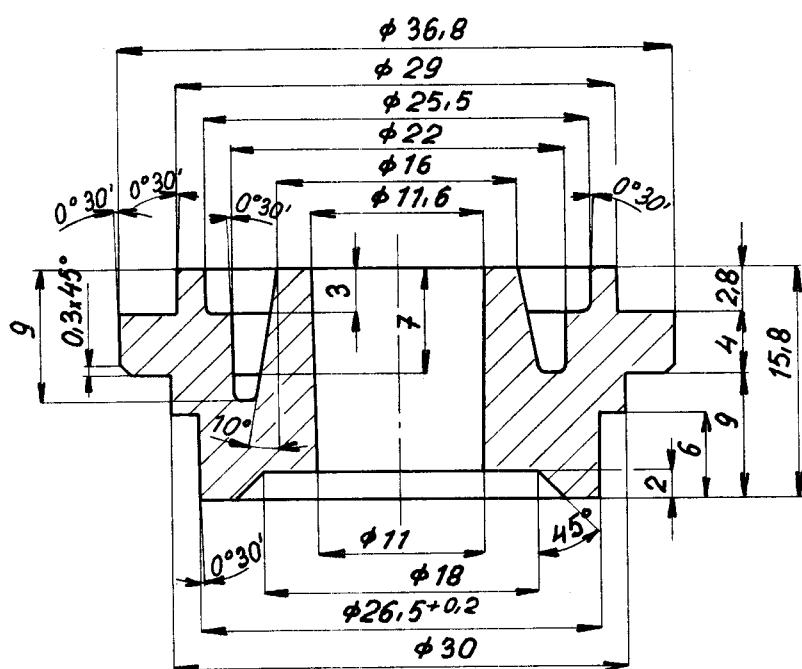

funkce vodítka v částečné sestavě tlumiče

Vodítko v sestavě tlumiče má zajistit :

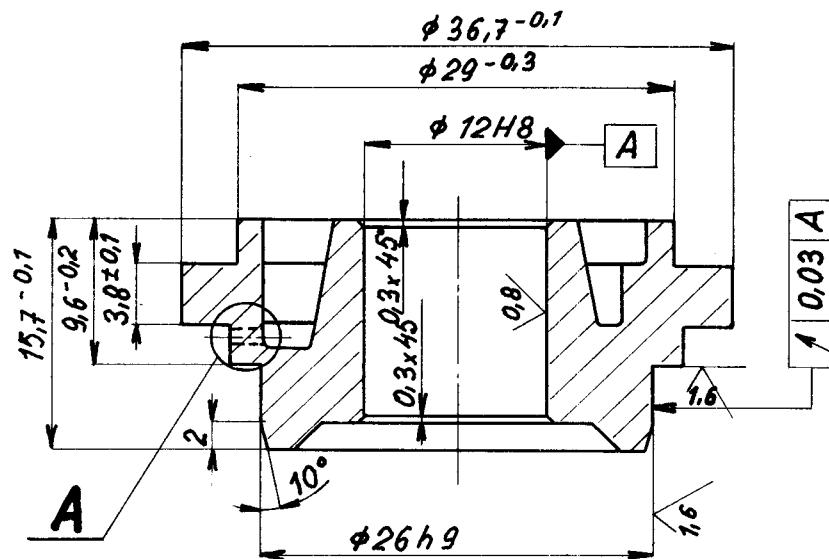
- 1) Dokonalé vedení pistnice
- 2) Souosost mezi pistnicí a pracovním válcem
- 3) Dosedací plochu pro těsnění, která brání úniku oleje z tlumiče.

ŘEZ A-A

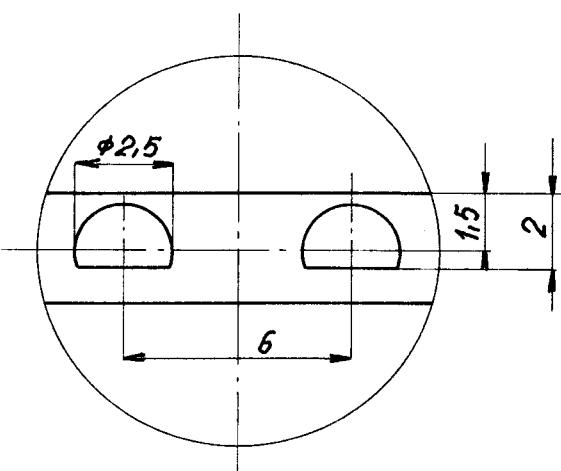

Výkres polotovaru vodítka. M 2 : 1

~ | 12,5 | 1,6 | 0,8 |

DETAIL A

MĚŘ. 5 : 1

Výkres obdobeného vodítka M 2 : 1

II. Rozbor stávající technologie výroby.

1. Úvod .

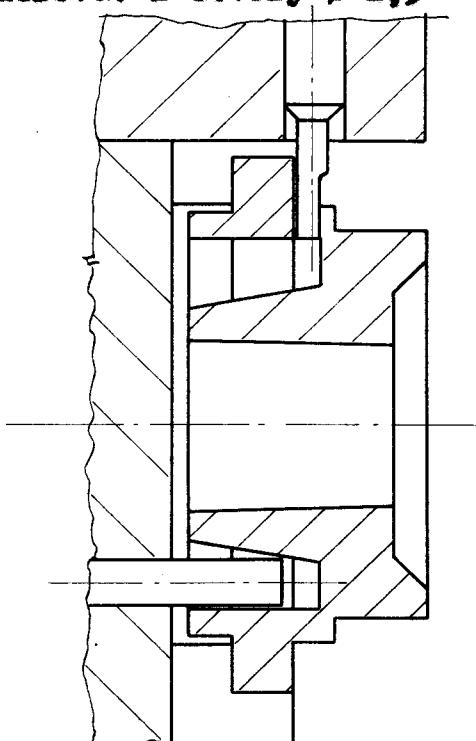

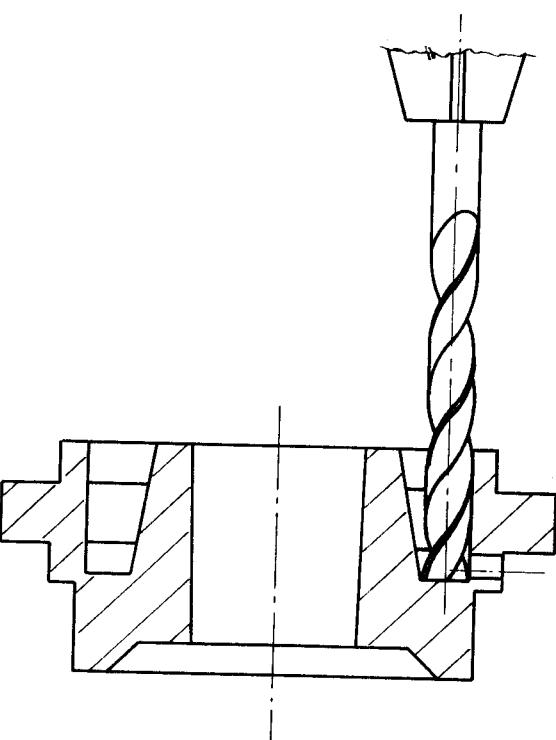
Operacování vedítka je rozděleno do osmi operací, které se velmi liší technickou náročností, složitosti pohybů pracovníka a potřebou času.

Většina operací se provádí v obrobni, pouze operace odmašťování se provádějí ve středisku povrchové úpravy.

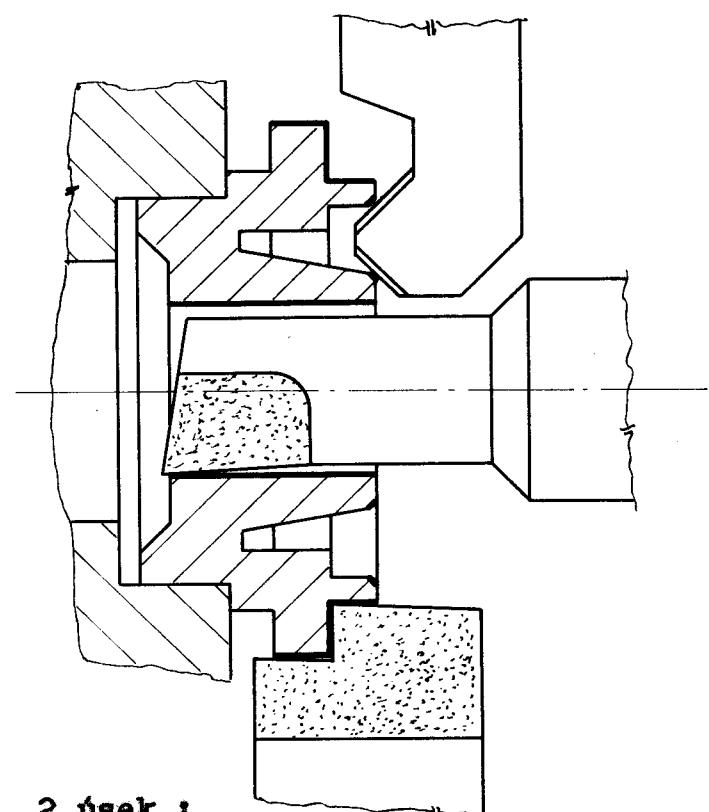
2. Stručný pracovní postup .

č. op.	pracov.	popis práce, návodka
5	3112	<p>Zalézt vodítka do přípravku a děrovat 2 otvory Ø 2,5</p>

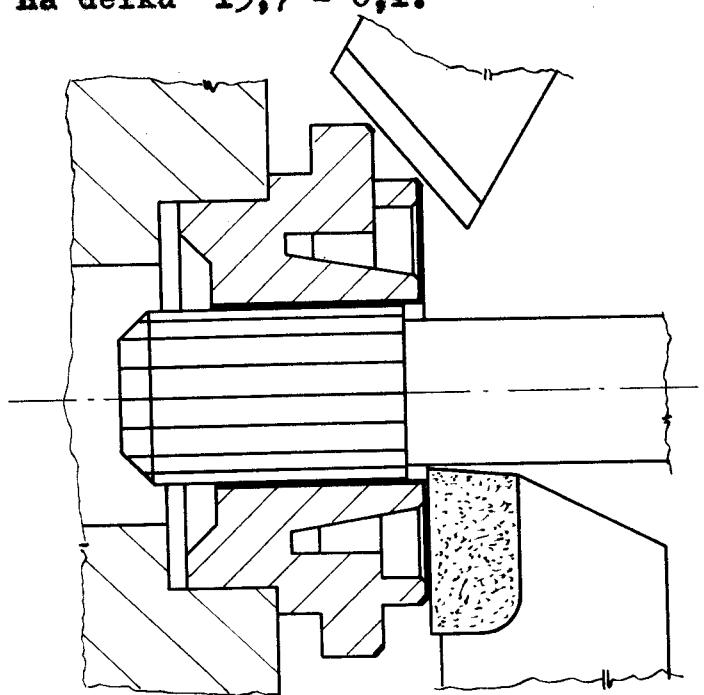
č. op.	prac.	popis práce, návodka
10	4612	<p>Odhrotovat 2 otvory $\varnothing$ 2,5 uvnitř.</p>
15	4426	<p>1. úsek :</p> <p>Upnout vodítko do kleštiny za $\varnothing$ 26.</p> <p>Soustružit otvor na $\varnothing$ 11,8.</p> <p>Srazit hrany na $\varnothing$ 25,5 a $\varnothing$ 16 na $0,3/45^\circ$.</p> <p>Podélně soustružit $\varnothing$ 29 - 0,3 a $\varnothing$ 36,7 - 0,1 a zároveň začistit čelní dosedací plechu pro těsnění, dodržet délku nákružku $3,8 \pm 0,1$.</p>

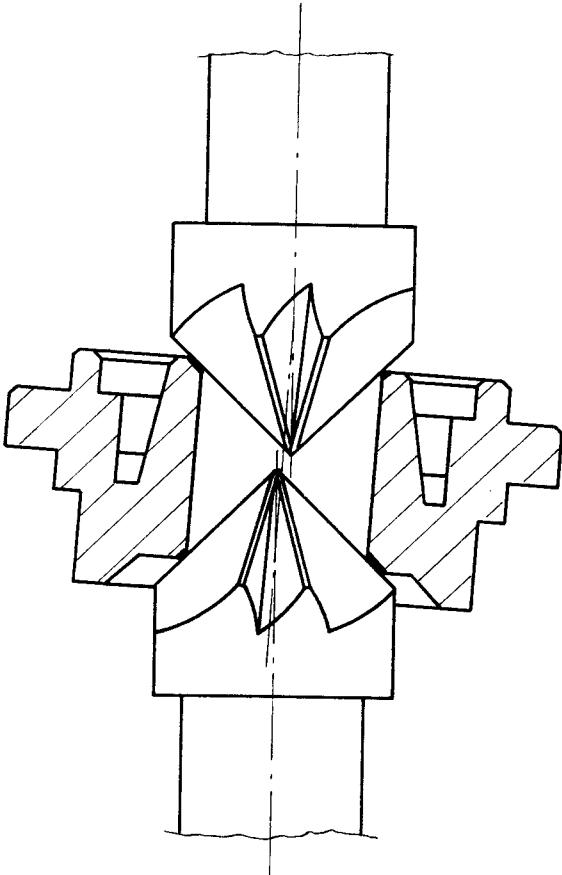
č. op.	prac.	popis práce, návodka
-----------	-------	----------------------

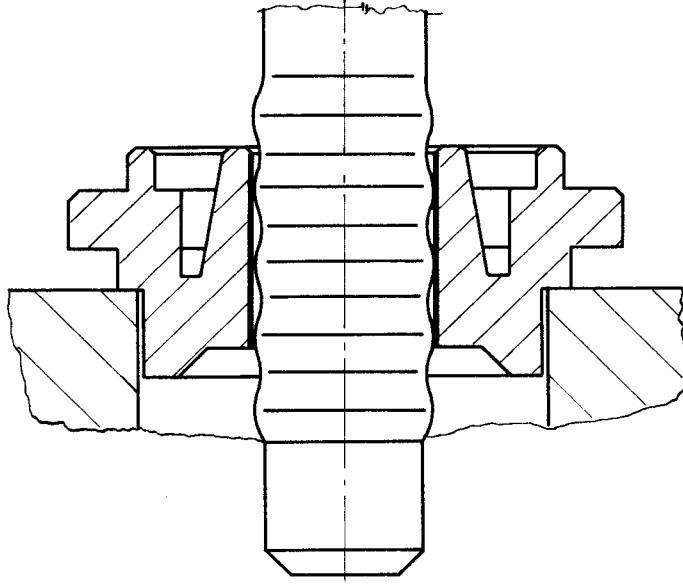
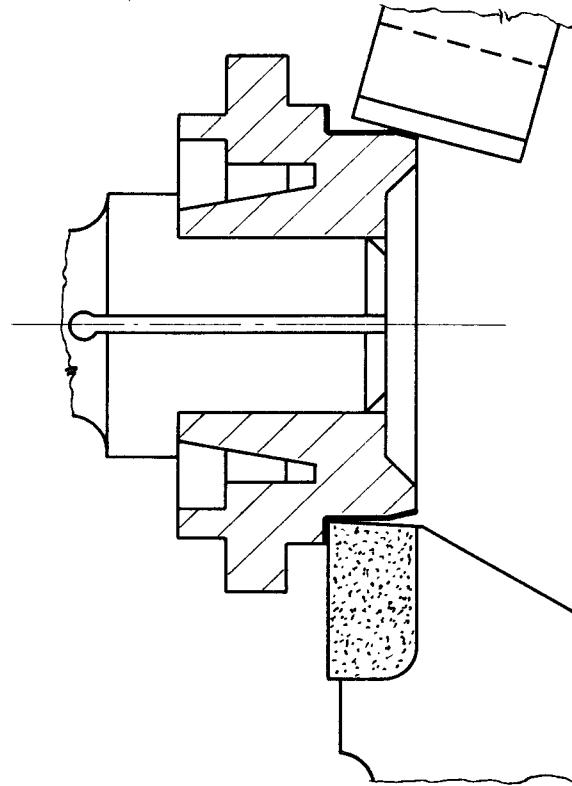

2. úsek :

Stružit otvor na Ø 11,95 H 8 .
Srazit hranu na Ø 29 a Ø 36,7
na 0,2/45°; zarovnat čelně
na délku 15,7 - 0,1.

č. op.	prac.	popis práce, návodka
20	4617	<p>Odhrotovat oboustranně $\varnothing 11,95$ H 8 na $0,3/45^\circ$.</p>
22	6211	Odmastit dle návody PÚ 10
25	3331	Otvor vodítka kalibrovat protlačovacím trnem na $\varnothing 12$ H 8 .

č. op.	prac.	popis práce, návodka
30	4426	 <p>Vodítko nasunout na rozpinaci trn. Soustružit $\varnothing 26$ h 9, dodržet kótu $9,6 -0,2$. Soustružit sražení $2/10^\circ$.</p>
35	6211	 <p>Odmastit dle návodky P Ú 10.</p>

3. Rozbor jednotlivých operací .

a/ o p e r a c e č. 5 - otřepy, které se nacházejí na některých vodítkách, vzniklé v danou figurou ve formě, činí potíže při začládání do děrovacího přípravku. Konstrukční provedení přípravku nutí pracovníka, aby vodítko při děrování v přípravku přidržel, jelikož se vyklápi.

b/ o p e r a c e č. 10 - tato operace nečiní žádných potíží a způsob její provádění vychovuje.

c/ o p e r a c e č. 15 - poměrně vysoká výkonová norma a nízký výdělek nutí pracovníka k rychlé a často nepozorné práci, čímž dojde přimpřetáčení revolverové hlavy k poškození nástrojů naražením do kleštiny s upnutým obrobkem. Z výše uvedených důvodů není dodržována technologická kázeň, řezné podmínky, což se projevuje zvláště při protáčení otvoru / otvor je kuželový/, čímž se zkracuje životnost následujícího výstružníku.

d/ o p e r a c e č. 20 - provádění této operace je poměrně nebezpečné /možnost úrazu/.

Odhrotovávají se zde současně hrany na obou stranách otvoru pomocí dvou, mírně vyosených kuželových záhlubníků a součást se při tom drží v ruce. Takto provedené odhrotování je nestejnometerné.

e/ operace č. 25 - tato operace nečiní žádných potíží, ale její provádění je též poměrně nebezpečné /možnost úrazu/.

f/ operace č. 30 - tato operace je velmi náročná na přesnost. Za účelem dodržení předepsané obvodové házivosti je vodítko upnuté za díru na rozpinacím trnu. Malá tuhost trnu a radiální síla od nástroje způsobují velmi často nedodržení předepsané tolerance.

g/ operace č. 22 a č. 35 - odmašťování se provádí centrálně ve středisku povrchové úpravy stálými pracovníky tohoto střediska. Dopravu součástek mezi obrobou a povrchovou úpravou provádí pomocný personál obrobny.

4. Závěr .

Tato současná technologie je výsledkem 15ti leté výroby tlumičů v závodě. Za tuto dobu se na tomto dílci , co se týče způsobu výroby, zavedlo mnoho opatření, jejichž cílem bylo vyrobět s menšími náklady a především kvalitně. Většina potíží, které souvisí s výrobou tohoto dílce spočívá :

- v nezodpovědnosti pracovníků, kteří tuto práci provádějí,
- jednotlivá pracoviště jsou po obrobně roztríštěná, což ztěžuje mezioperační dopravu, i když všechna tato pracoviště jsou vyčleněna pouze pro tuto součást,
- organizace práce na dílně je špatná,
- náběh dávek do výroby není naprostě plánovaný, rovněž mezioperační časový sled není uspořádán a z tohoto důvodu je zapotřebí někdy revolverové soustruhy obsazovat dvojmo, což naruší průběh výroby dalších dílů v obrobně.

III. Návrh nové technologie výroby, technologický postup .

Stanovení nové technologie, respektive způsobu výroby a jeho provádění je velmi nesnadná věc, hlavně v otázce ekonomického posouzení. Je zapotřebí správně rozčlenit výrobní proces na technologické operace a jejich seskupení jak v čase, tak i v prostoru, což usnadní operativní řízení.

N a v r h u j i :

- 1/ Prověřit technologický sled operací.
- 2/ U těch operací, kde je to technicky možné, provést modernizaci, či mechanizaci.
- 3/ Výrobní proces řešit jako předmětně uspořádané pracoviště.

1. Technologický sled operací .

Vzhledem k první operaci, t.j. děrování vodítka, kde je potíž se zkládáním, zaviněná otřepy z formy a s přihlédnutím k tomu, že je při děrování nutno součást přidržet, doporučuji - tuto operaci zařadit až za operaci č.15, t.j. soustružení vodítka ze strany těsnění,

- změnit konstrukci děrovacího přípravku.

Déle doporučuji vypustit operaci č. 20, t.j. odhrotování otvoru $\varnothing 12$ z obou stran a tyto úkony provést při soustružnických operacích. Ostatní sled operací musí zůstat zachován.

Nově navržený sled technologických operací.

op.č. 5 - soustružení ze strany těsnění

10 - odmaštění

15 - děrování dvou obtokových otvorů

20 - odhrotování dvou obtokových otvorů
ze vnitř

25 - kalibrování otvoru vodítka $\varnothing 12$ H 8
protlačovacím trnem

30 - soustružení vodítka ze strany prac.
válce

35 - odmaštění

2. Technické zlepšení, modernizace, mechanizace.

operace č.5 - tuto operaci, t. j. soustružení vodítka ze strany těsnění, doporučuji provádět na soustružnickém automatu A 40. Je sem si vědom relativně vyšších výrobních nákladů, ale přednosti v tomto řešení bude minimální vliv subjektu dělníka ny vykonané práci a možnost vícestrojové obsluhy.

operace č. 10 - tato operace, odmašťování, musí zůstat beze změny.

operace č. 15 - zde je nutno provést změnu konstrukce děrovacího přípravku tak, aby byly odstraněny potíže, které jsou u stávajícího způsobu. Mechanizace této operace není možná, protože je zde požadavek přesné orientace součástky při zakládání do přípravku.

operace č. 20 - rovněž tato operace musí zůstat beze změny. Stejně jako u operace č. 15 je zde velký nárok na orientaci součástky a vlastní provedení odhrotování se provádí tak, že dělník musí držet součástku v ruce. Náklady na případnou modernizaci či mechanizaci této operace by nevyvážily získaný efekt.

operace č. 25 - tuto operaci, kalibraci otvoru 12 H 8 protlačovacím trnem navrhoji mechanizovat, eventuelně zvýšení provést tak, aby pracovalo automaticky.

Použit stávajícího hydraulického lisu CDC 2, navrhneout vhodný zakládací přípravek se samočinným zakládáním a vyjmáním součásti a zařízení pro přenášení protlačovacího trnu.
Bude možnost vícestrojové obsluhy.

operace č. 30 - soustružení vodítka ze strany pracovního válce navrhuji provádět rovněž na soustružnickém automatu A 40. Důvody jsou stejné jako u operace č. 5.

operace č. 35 - odmašťování musí zůstat beze změny. Toto bude finální výrobní operace.

IV. Propracování způsobů provádění jednotlivých operací, návrh mechanizace a konstrukce speciálního nářadí.

A. Operace č.5

---

t.j. soustružení vodítka ze strany těsnění.

Pro tuto operaci byl navržen soustružnický automat A 40. Navrhoji zde použít řezných nástrojů s TK plátky za účelem zvýšení trvanlivosti ostří a možnosti použití vyšších řezných rychlostí. Dále je nutno tento stroj doplnit vibračním elektromagnetickým zásobníkem a skluzem pro dopravu vodítka do místa nabíjení. Zásobník doporučuji opatřit zvláštním stojanem, který bude umístěný na zemi vedle stroje, aby se vibrace nepřenášela na stroj.

1/ Stručný popis provedení operace .

Skluz od zásobníku bude končit v ose vřetena za revolverovou hlavou / ve smyslu od vřeteníku/. Vodítko, které se bude pohybovat ve skluzu, bude podélním pohybem revolverové hlavy nasunuto na pružný trn, umístěný v této hlavě. Postupným přetáčením revolverové hlavy o 180° až do osy vřetena a opačným podélným posuvem bude vodítko nasunuto do kleštiny

upnuto a obrobeno nástroji uchycenými v revolverové hlavě a příčných suportech. Po obrobení bude uvolněno, vyhazovačem z kleštiny vysunuto a pomocí hradící klapky spadne do příhrádky mimo třísky.

2/ Stanovení pracovního postupu a času operace.

U této operace předpokládám, že pro její provedení bude zapotřebí celkový výrobní čas nejdélší ze všech operací prováděných na této součásti. Z tohoto hlediska je zde zapotřebí dosáhnout tento čas minimální.

Proto volím na jeden cyklus automatu 2 obroběné součástky.

Důvod : a/ u této operace bude hlavní čas minimální, bude zde převládat čas vedlejší

b/ vzhledem k celkovému výrobnímu času cyklu na tomto stroji je u celkových výrobních časů delších relativně kratší čas vedlejší / pro vykonání přetáčení revolverové hlavy, výstupu a sestupu/ než u celkových výrobních časů kratších.

Z tohoto hlediska je zřejmé, že i vzhledem ke složitosti křivkových kotoučů a k seřizování nástrojů RH, která bude nástroji obsazena dvojmo, bude výhodné na 1 otáčku rozvodového hřídele

Velit 2 obráběné součástky za účelem snížení vedlejšího času.

počet ks/et rozv.hř.	t_v/kz předp.	otočení RH p.dílkou	počet dílků celkem	t_v celkem vteřin	$\frac{t_v}{t_e} \cdot 100\%$
1	18-20	7	42	8	42
2	32-36	4,5	27	9,2	27

Porevnání vedlejších časů způsobených přetáčením RH. (odečteno z tabulek pro obsluhu a seřizování automatu A 40).

Uprava stroje A 40

a) Soustružnické automaty řady A mají jako hlavní smysl otáčení vřetena smysl levotočivý za účelem rychlého vyjištění závitovacích nástrojů ze závitu (při řezání závitu pravý chod a snížení otáček vřetena).

U této operace by bylo nutno při vystružování, jelikož se výstružníky nevyrábí levotočivé, změnit smysl otáčení na pravý za současného snížení otáček vřetena v poměru 1:4 (dáme konstrukci stroje), což by znamenalo další zvýšení výrobního času.

Preto je nutno pro tuto operaci přepolovat hnací elektromotor tak, aby otáčky vřetene byly pravé.

b) Soustružnické automaty řady A mají podélný pohyb RH proveden tak, že nástroj je z řezu nuceně vytažen zařízením pro přetáčení RH.

Po pedálném zpětném pohybu následuje přetáčení RH ve zcela zadní poloze.

U navrženého pracovního postupu je nasazování součástky na trn umístěný v RH prováděno v zadu za RH. Z tohoto důvodu není možné, aby RH přetáčela v zadní poloze, jelikož by trn s nasazenou součástkou narazil do skluzu od zásobníku. Navrženou úpravou pohonu RH (viz vyobrazení na str.21), se dosáhne toho, že RH bude přetáčet v klidu, t.j. bez zpětného pedálného posuvu.

Je zapotřebí vyjmout ojnicí, která převádí pohyb od klikového hřídele na ozubenou pinolu a tuto pinolu pevně spojit s tělesem suportu RH. Stávající uložení pinoly v tělesu suportu je smykové. Svojení je možné provést podložkou, která se nasadí pod matici šroubu pro regulaci polohy RH a tuto podložku přišroubovat k tělesu suportu.

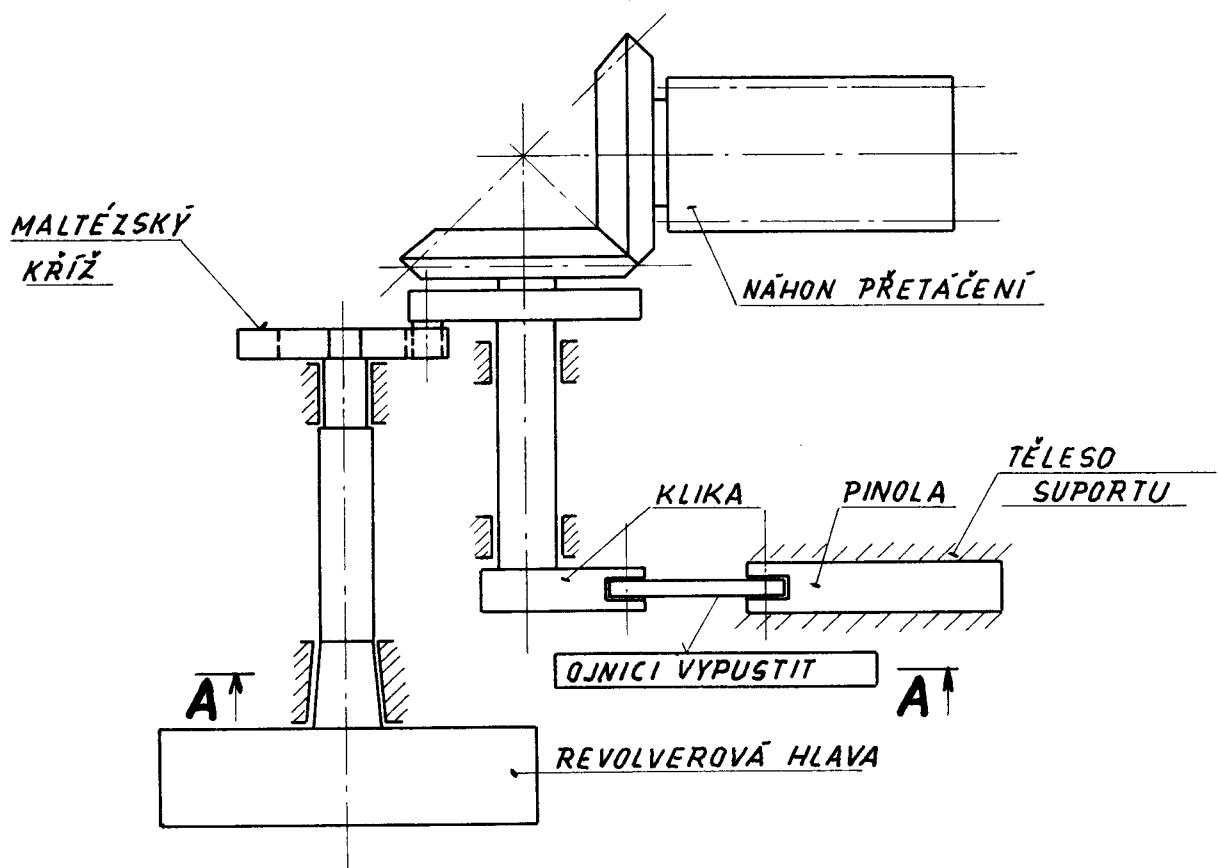
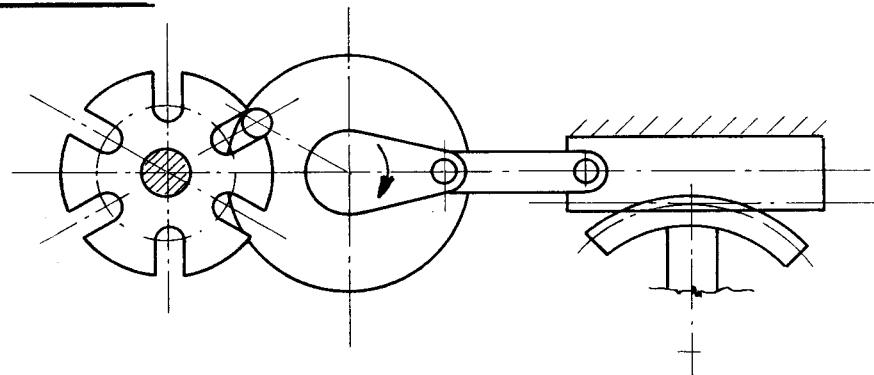
ŘEZ A-A

Schéma pohonu revolverové hlavy A 40.

Stanovení řezných podmínek.

Soustružení se provádí na 3 průměrech :

Průměr : 37; 29; 12 . Pro stanovení řezné rychlosti volím střední průměr $37+29+12$

$$D_s = \frac{37+29+12}{3} = 26$$

Druh materiálu : slitina Zn Al 4 Cu 3

Druh materiálu nástrojů : TK - G₁

Pro nože volím posuv $s = 0,15 \text{ mm/et}$

Pro tuto hodnotu posuvu a materiál obrobku, materiál nástrojů je tabelována řezná rychlosť $v_{240} = 236 \text{ m/min}$ pro úhel nastavení krypa = 45° . Pro kryp = 90° platí $v_{240} = 236 \cdot 0,9 = 210 \text{ m/min.}$

$$\text{Počet otáček } n = \frac{1000 \cdot v}{\pi \cdot D_s} = \frac{1000 \cdot 210}{\pi \cdot 26} = 2560 \text{ ot/min}$$

Maximální otáčky A 40 jsou 2000 ot/min.

Skutečná řez. rychlosť

$$v = \frac{\pi \cdot D_s \cdot n}{1000} = \frac{\pi \cdot 26 \cdot 2000}{1000} = 165 \text{ m/min}$$

Vzhledem k tomu, že se zde jedná o edstranění lící káry, bude tato rychlosť přiznivá, což se týče trvanlivosti nástrojů.

Kontrola řezné rychlosti pro výstružník z TK - G₁, Ø výstružníku d = 12; otáčky vřetena n = 2000 ot/min

$$v = \frac{\pi \cdot 12 \cdot 2000}{1000} = 75 \text{ m/min} - \text{vyhovuje}$$

Stanovení pracovního postupu

obr. č. 1 - nasunout vodítko pružným, otočným trnem do kleštiny a upnutí za ϕ 26.

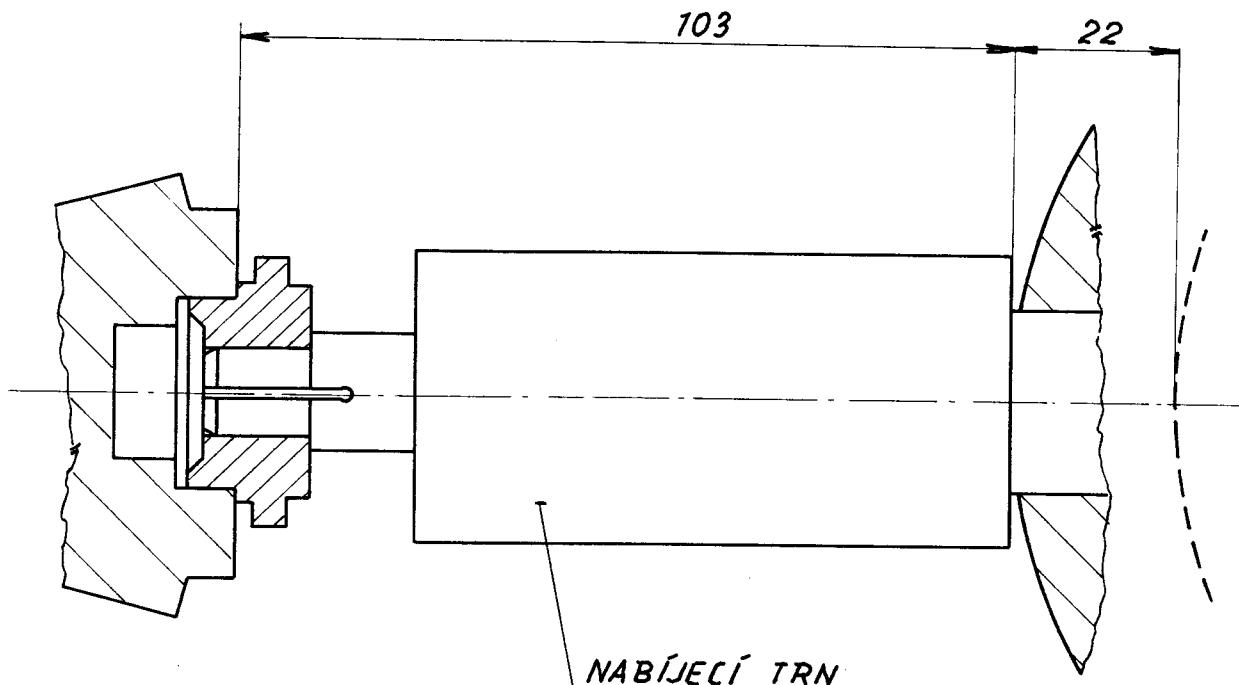
obr. č. 2 - nasunout vodítko ze skluzu na trn.

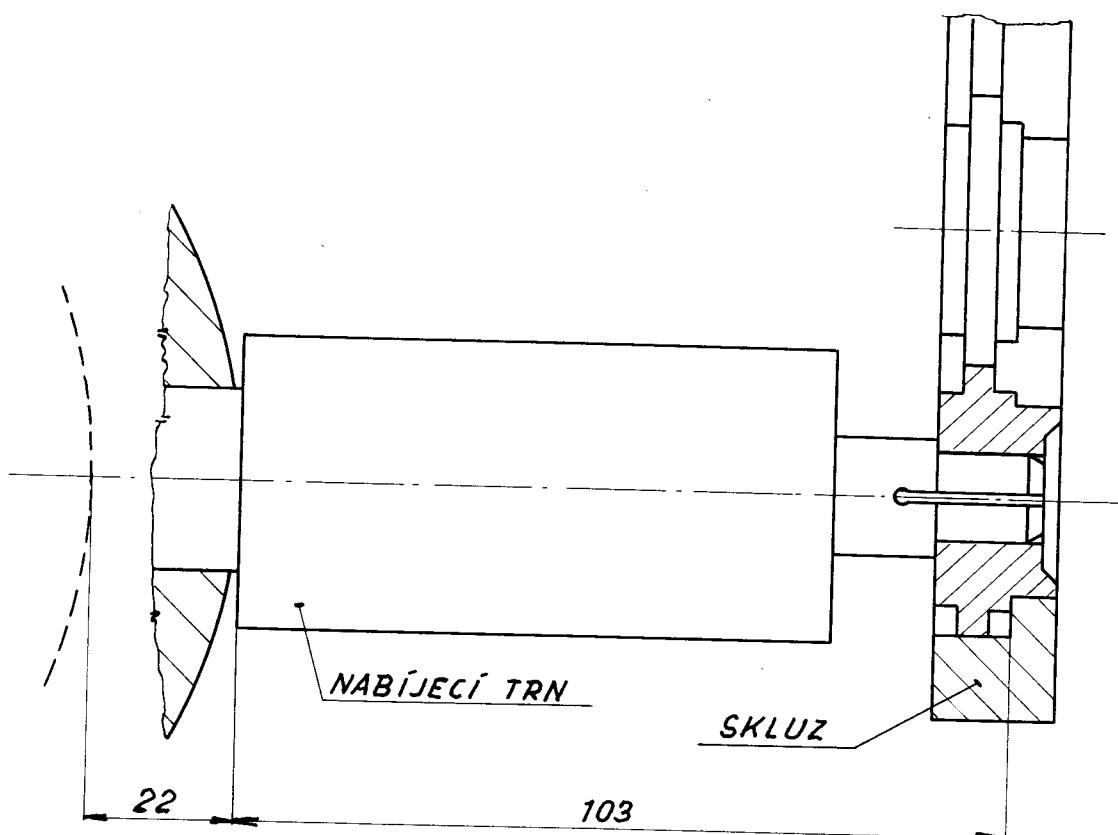
obr. č. 3 - zarovnat čelně na délku $15,7^{-0,1}$. Začistit čelní dosedací plochu pro těsnění, dodržet délku nákrúžku $3,8^{+0,1}$. Srazit hrany $0,3/45^\circ$ na ϕ 29 a ϕ 36,8.

obr. č. 4 - soustružit otvor na $\phi 11,8^{-0,15}$, srazit hrany $0,5/45^\circ$ na $\phi 11,8$. Podélně soustružit $\phi 29^{-0,3}$ a $\phi 36,7^{-0,1}$.

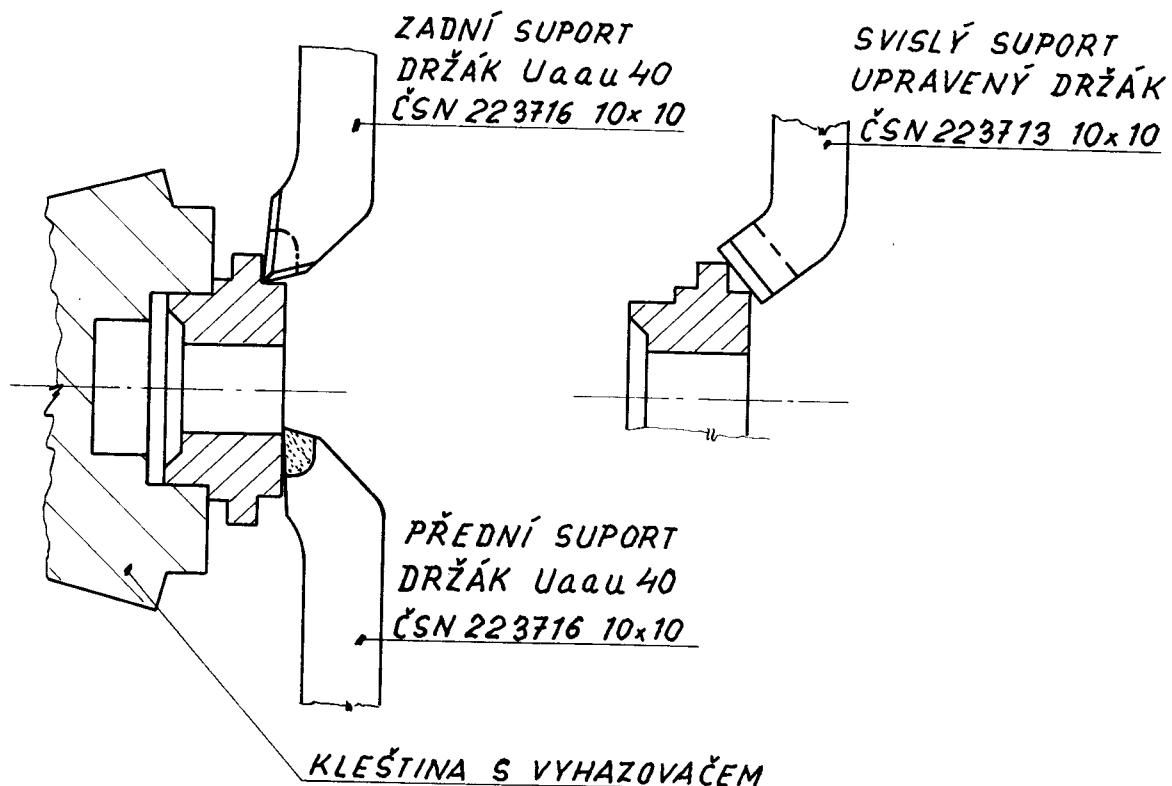
obr. č. 5 - vystružit díru $\phi 11,95$ H8. Srazit hrany $0,3/45^\circ$ na $\phi 22$ a $\phi 16$.

Vyobrazení.

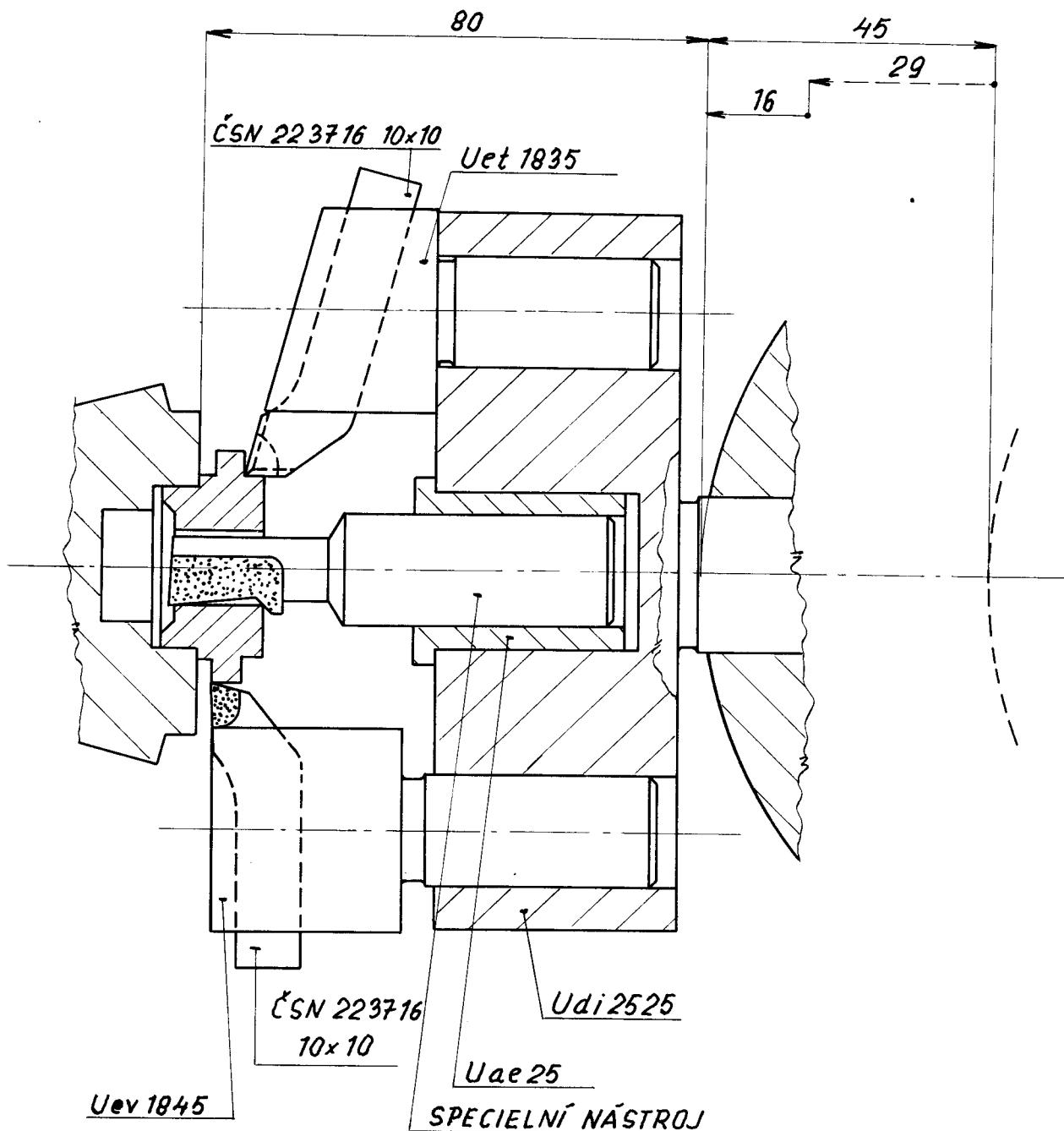
OBR. Č. 1

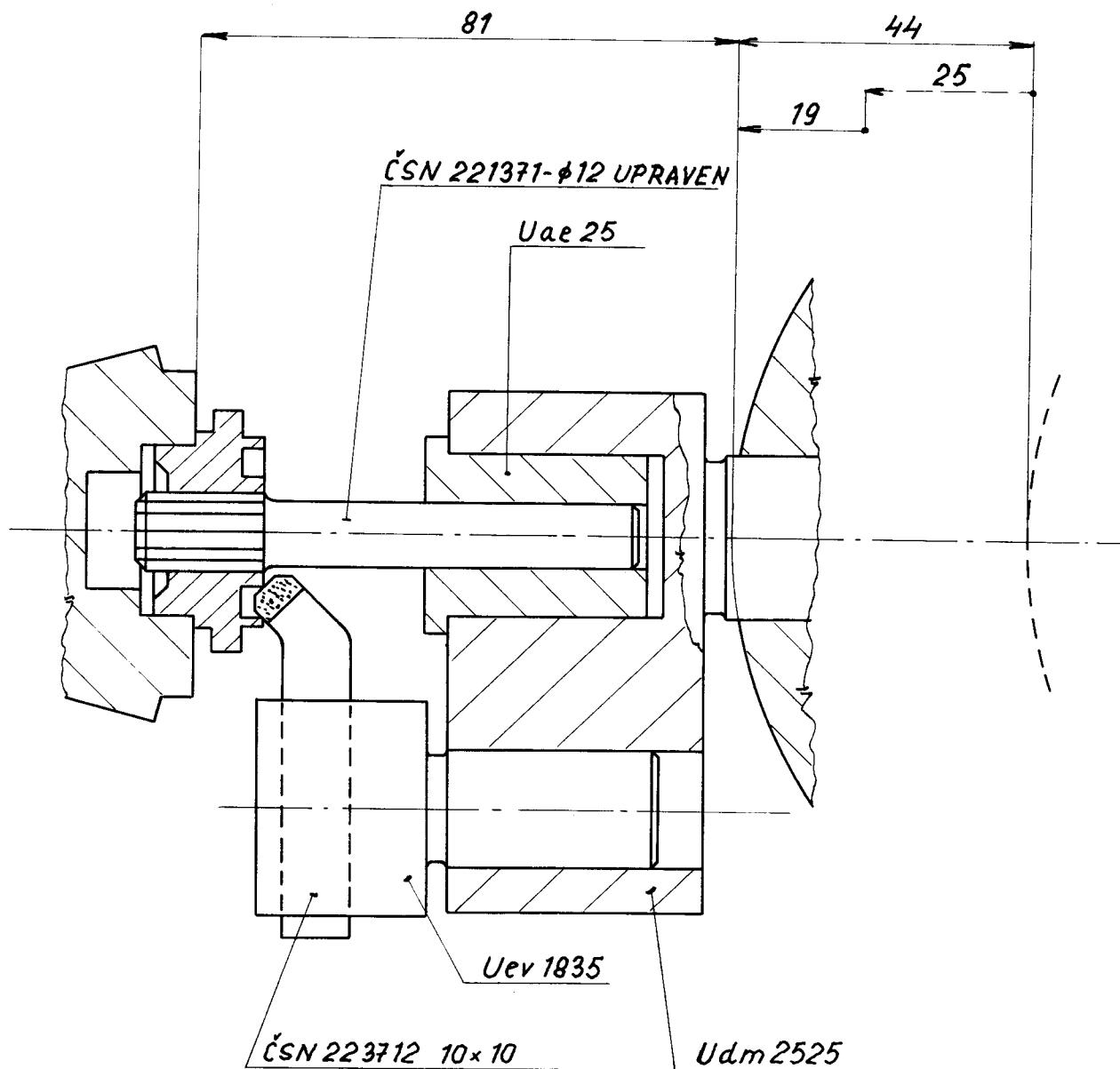
OBR. Č. 2

OBR. Č. 3

OBR. Č. 4

OBR. Č. 5

Výpočet výrobního času a hodnot
pro konstrukci vaček

Stroj		A 40	Dráha mm		Posuv mm/čt	Počet otáček produktivních	Dílce		
Název		Vodítko č.v.03-9642,04/24 mat.Zn Al 4 Cu 3	Produkt.	Neprod. - dílce			Produkt.	Neprod. - dílce	Po No
A	úkon č.	Úkon							
		1 Výst.RH-podavač			22			2,5	0 2,5
RH	2	Upnutí vodítka						2	2,5 4,5
	3	Sest.RH ke skluzu			44			3,5	4,5 8
	4	Klid						1,5	8 9,5
	5	Výst.RH do n.pol.			22			2,5	9,5 12
	6	X						3,5	12 15,5
	7	Výst.RH			29			3	15,5 18,5
	8	Podél. soustružení	16	0,15	107	9,5		18,5	28
	9	Sest.RH			45			3,5	28 31,5
	10	X						3,5	31,5 35
	11	Výst.RH			25			2,5	35 37,5
	12	Stružení otvoru	19	0,3	63	5,5		37,5	43
	13	Sest.RH			44			3,5	43 46,5
	14	X-otevř.kleštiny						3,5	46,5 50
	15	Výst.RH-podavač			22			2,5	50 52,5
	16	Upnutí vodítka						2	52,5 54,5
	17	Sest.RH ke skluzu			44			3,5	54,5 58
	18	Klid						1,5	58 59,5
	19	Výst.RH do n.pol.			22			2,5	59,5 62
	20	X						3,5	62 65,5
	21	Výst.RH			29			3	65,5 68,5
	22	Podél.soustružení	16	0,15	107	9,5		68,5	78
	23	Sest.RH			45			3,5	78 81,5
	24	X						3,5	81,5 85
	25	Výst.RH			25			2,5	85 87,5
	26	Stružení otvoru	19	0,3	63	5,5		87,5	93
	27	Sest.RH			44			3,5	93 96,5
	28	X-otevř.kleštiny						3,5	96,5 100

Pokračování str.26

RH - revolverová hlava; PS - přední supert X - přetečení
ZS - zadní supert ; SS - svislý supert RH
( ) - sloučené úkony

Křívkové kotouče jsou rozděleny na 100 dílků .

Z výpočtového listu vyplývá :

a) počet produktivních otáček - $n_p = 340$

b) počet produktivních dílků - $d_h = 30$

c) počet neproduktivních dílků - $d_n = 70$

Počet otáček vřetena na 100 dílků :

$$n_{100} = \frac{n_p}{d_h} \cdot 100 = \frac{340}{30} \cdot 100 = 1133 \text{ ot/100d}$$

Celkový výrobní čas :

$$t_c = \frac{n_{100}}{n} \cdot 60 = \frac{1133}{2000} \cdot 60 = 34 \text{ vt}$$

Za 34 vteřin budou obrabeny 2 kusy, t.j.

1 kus - 17 vteřin výrobního času.

Speciální nářadí

Pro tuto operaci na soustružnickém automatu A 40

je zapotřebí zhotovit toto speciální nářadí :

a) Křívkové kotouče - zhotovit dle přiloženého výkresu č.DP-ST-707-01.

1 ks křívk.kotouč pro RH z polotovaru EYK 40R

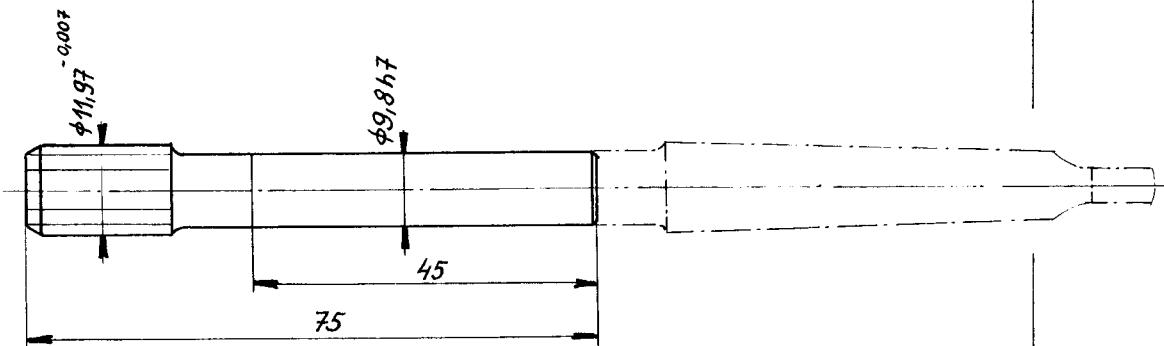
1 ks " " pro PS z polotovaru EYK 40S

1 ks " " pro ZS z polotovaru EYK 40S

1 ks " " pro SS z polotovaru EYK 40V

b) Výstružník $\varnothing 11,95$ H8.

Tento výstružník se musí upravit z výstružníku 12 H8 ČSN 22 1371 dle vyobrazení. Po přebroušení válcové části stopky na kulato a uříznutí na délku je zapotřebí při upnutí v kleštině přebrousit funkční část výstružníku na díru $\varnothing 11,95$ H8. Jelikož je tolerance této díry $+0,027$, musí se výstružník přebrousit na rozměr $\varnothing 11,97^{+0,007}$ (dle ČSN 22 1402)

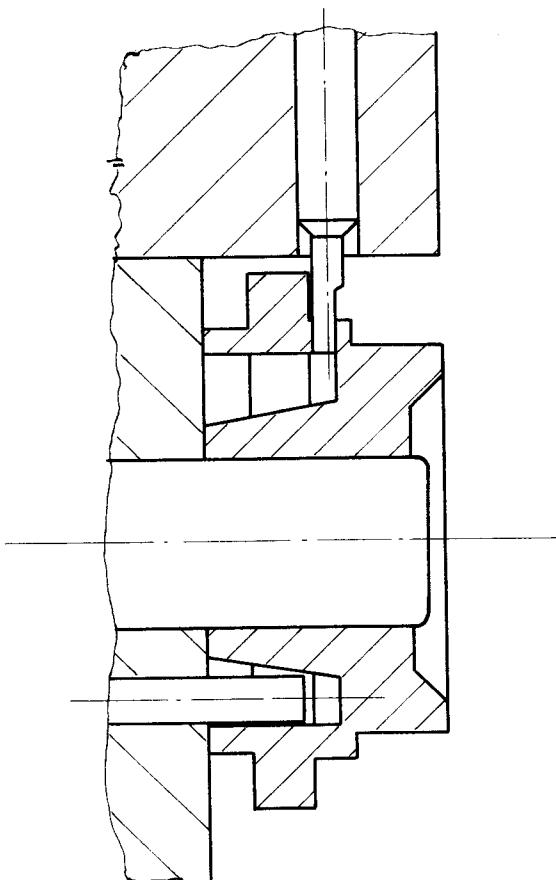
c) Nůž na díru a srážení vnitřní hrany.

Tento nůž musí být zhotoven jako speciální nástroj pro soustružení otvoru $\varnothing 11,8 - 0,15$ pro výstružník $\varnothing 11,95$ H8 a srážení vnitřní hrany otvoru $0,5/45^\circ$. Nůž je opatřen dvěma destičkami 8 G1 ČSN 22 0810. Nástroj se musí ostřít na hřbetu obou činných břitů. Úhel odlehčení 1° , který je proveden proto, aby nástroj nedřel, je určen tak, že je možno nástroj postupně ostřít s celkovým úbytkem ve směru osy 4,5 mm, při čemž se dodrží tolerance díry $\varnothing 11,8 - 0,15$. C.v.DP-ST-707-02

- d) Kleština - se musí vyrobit dle přiloženého výkresu sestavení č.DP-ST-707-03 z polotovaru Uag 40p. Kleština musí být opatřena odpruženým vyhazovačem epracované součástky, který po uvolnění kleštiny součástku vysune. (viz přiložený výkres sestavy kleštiny).
- e) Nabíjecí trn - se musí vyrobit dle přiloženého výkresu sestavení trnu č.DP - ST - 707 - 04. Tento trn slouží k přenášení polotovaru ze skluzu zásobníku do kleštiny stroje. Je upnutý v revolverové hlavě. Musí být proveden jako otocný z důvodu nadměrného opetřebení funkční části trnu při upnutí polotovaru. Současně musí být odpružen z důvodu spolehlivého nasunutí polotovaru do kleštiny a i z bezpečnostních důvodů provozu. Kdyby z příčiny zařízení vyhazovače v kleštině obrobek z kleštiny nevypadl a trn byl proveden pevně, došlo by při dalším cyklu k přestřížení unášecího kolika křívkového kotouče revolverové hlavy. Proto musí být nabíjecí trn odpružen minimálně o 1,2 délky vodítka.

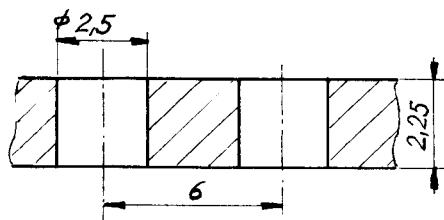
B. Operace č.15

t.j.děrování dvou otvorů ø 2,5.Dříve jsem uvedl, že u tohoto připravku je zapotřebí změnit konstrukci zakládání díleček tak, aby nedocházelo k jeho vyklápění a pracovník operaci provádějící nemusel dílec přidržovat.Je tu výhodné použít jako zakládací plochy opracovaného otvoru ø 11,95 H8 a dílec zakládat touto plochou na trn,zalisovaný v připravku.Tímto řešením se odstraní výše uvedené závady a úprava stávajícího připravku bude minimální. Viz vyobrazení.

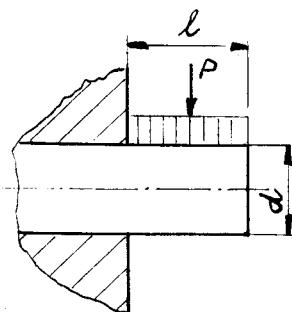

Pevnostní kontrola trnu :

- a) Stanovení síly působící na trn (je to síla potřebná k děrování).

obr. a)

obr. b)

$$P = 2 \cdot F \cdot \sigma_{PSM} = 2 \cdot \pi \cdot d \cdot s \cdot 0,8 \cdot \sigma_{Pt} =$$

$$= 2 \cdot \pi \cdot 2,5 \cdot 2,25 \cdot 0,8 \cdot 31 = 880 \text{ kp}$$

(σ_{Pt} slitiny Zn Al 4 Cu 3 dle Jareše = 31 kp/mm^2)

- b) Přibližná kontrola trnu :

$$P = 880 \text{ kp}; l = 14; d = 12.$$

$$\sigma = \frac{M_{max}}{W} = \frac{P \cdot l}{2 \cdot W} = \frac{880 \cdot 14}{2 \cdot 170} = 36 \text{ kp/mm}^2$$

$$W = 170 \text{ mm}^3 \quad I = 1018 \text{ mm}^4$$

Pro toto poměrně vysoké namáhání a s přihlédnutím k tomu, že při výpočtu nebyla uvažována vrubová pevnost od nalisovaného spoje a že se ve skutečnosti jedná o dynamické mijivé namáhání, je nutno volit za materiál trnu slitinovou ocel ČSN 13 250.

Maximální deformace :

$$\gamma = \frac{P \cdot l^3}{8EI} = \frac{880 \cdot 14^3}{8 \cdot 2,1 \cdot 10 \cdot 1018} = 0,015 \text{ - vyhovuje}$$

Tento výpočet je pouze informativní, přesný výpočet by se musel provést jako pro tlustostěnný prut s přihlédnutím ke vrubové pevnosti.

C. Operace č.25

t.j. kalibrování díry Ø 12 H8 protlačovacím trnem.

Tuto operaci jsem v předešlé kapitole navrhnul mechanizovat s použitím stávajícího hydraulického lisu C D C 2.

Zjištění síly potřebné k protlačení :

Na manometru odečteno $p = 20 \text{ kp/cm}^2$

Hodnoty lisu $P_{\max} = 2 \text{ kp}$

$P_{\max} = 50 \text{ kp/cm}^2$

Dle seznamu náhradních dílů má pistní kroužek

$\emptyset - D = 75$.

Účinnost lisu:

$$\gamma = \frac{P_{\max}}{F \cdot p_{\max}} = \frac{2000}{44,2 \cdot 50} = 0,9$$

Skutečná protlačovací síla :

$$P = F \cdot p \cdot \gamma = 44,2 \cdot 20 \cdot 0,9 = 795 \text{ kp}$$

Návrh plně automatizovaného zařízení

pro kalibrování vodítka. Návrh řešení je nakreslen na přiloženém výkresu Č.v. DP - ST - 707 - 05 v takovém provedení, které je podkladem pro konstrukční zpracování. Je použito stávajícího hydraulického lisu CDC 2, který je vybaven zakládacím a odebíracím mechanismem, vibračním elektromagnetickým zásobníkem (š 350) a elektrickým systémem řízení funkce.

Popis zařízení.

Zařízení má tyto základní prvky :

- upinaci hlavičku 1 trnu 2, která je opatřena kolíkovou západkou 3, vedenou po šabloně 4,
- zakládací kruhová deska 5, v které je suvně uložen vyhazovací kroužek 6, tlačený pružinou 7,
- dvoučinný vzduchový válec 8 s pístnicí 9, v které je dutina pro přenášení trnu,
- nabíječ 10, který je spojen s pístnicí 11 dvoučinného vzduchového válce 12,
- dráha od zásobníku 13,
- talíř 14 s půlkruhovým vybráním pro odebírání vodítka,
- podpěrný plech 15, sloužící jako dráha pro odsun vodítka,
- rohatka 16, pevně spojena s talířem, otáčena západkou 17

- ozubený segment 18, zabírající s ozubeným hřebenem 19, který tvoří pistnici jednočinného vzduchového válce 20.

Popis funkce.

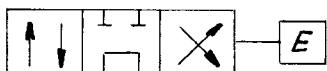
Zlakem vibračního zásobníku se naplní dráha 13. Nabiječ 10 pomocí vzduchového válce 12 nasune první vodítko na vyhazovací kroužek 6 pod trn 2 a odjede zpět. Uvede se v činnost lis a trn 2 sjíždí dolů. Jakmile první funkční kroužek trnu vnikne do vodítka, nastane odpor a vyhazovací kroužek 6 s vodítkem sjede dolů o délku osazení vodítka, až si toto vodítko dosedne osazením do otvoru zakládací desky 5. Nyní nastane vlastní protlačování. Jakmile poslední funkční kroužek trnu projde otvorem vodítka, bude se nacházet koliková západka 3 na úkosu šablony 4, uvolní trn a ten propadne skrz vodítko do pistnice 9 vzduchového válce 8. Beran lisu zůstane v dolní úvrati stát. Jakmile přestal působit odpor mezi trnem a vodítkem, vyhazovací kroužek 6 vysune protlačované vodítko směrem nahoru do roviny zakládací desky. S malým zpožděním se přetočí talíř 14 o jednu rozteč a odeberete vodítko z pracovní polohy. Nyní se pistnice 9 vzduchového válce 8 bude pohybovat s trnem směrem nahoru, až trn

nasune do otvoru v hlavičce 1. V tom okamžiku se uvede v činnost zpětný pohyb lisu a nyní jak lis, tak pistnice 9 půjdou současně do té polohy, až koliková západka 3 sjede z úkosu šablony 4 a trn se upne. Pistnice 9 se přesune zpět do dolní polohy a lis dokončí zpětný pohyb nahoru. Tímto je ukončen jeden cyklus a začne nový. Vodítka, která se nachází ve vybrání taliře 14 jsou postupně unášena. Pod taliřem je umístěn podpěrný plech 15, který brání tomu, aby vodítka nepropadla. Jakmile se první vodítko v taliři přetočilo o 180° , propadne do bedničky, protože v těchto místech podpěrný plech končí.

Systém řízení.

Systém řízení tohoto zařízení je proveden jako řídící systém s časově volnou vazbou, to znamená, že každý provedený úkon dá impuls pro provedení úkolu nadcházejícího. Tento systém má oproti systému s časově tuhou vazbou (řízení pomocí vaček) výhodu v tom, že nedokončí-li se jeden pohyb z různých příčin, nenastane další pohyb, což je z hlediska poruchovosti velmi výhodné. Nemůže nastat havárie. Impulsy zajišťují koncové spinače.

Vlastní hydraulický lis CDC 2 je opatřen ručním rozvaděčem. Tento rozvaděč se musí zaměnit za rozvaděč elektromagnetický tohoto typu

Vlastní systém řízení je zřejmý z vyobrazení elektrického blokového schéma a z vyobrazení rozmístění koncových spinačů (narážkový systém). V elektrickém schéma není zakreslen hnací elektromotor zubového čerpadla (vestavené ve stojanu lisu), jeho stykač a ovládání, jelikož nemá přímý vliv na funkci zařízení.

Seznam doporučených elektrických přístrojů :

RP - pomocné spinaci relé - fy Křižík Trutnov

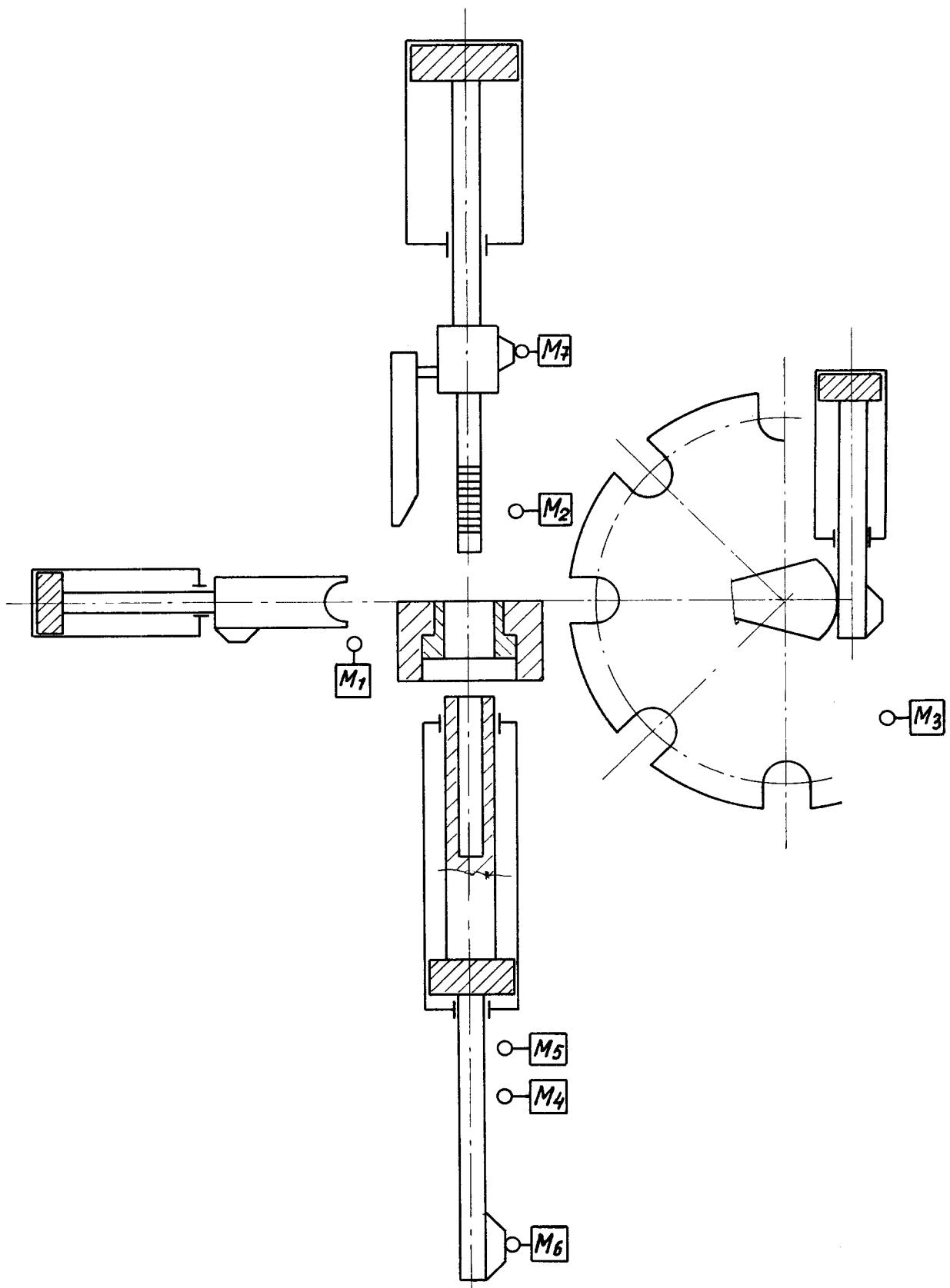
ČR - časové relé - " - "

M - mikrospinač - fy Aritma Nový Bor

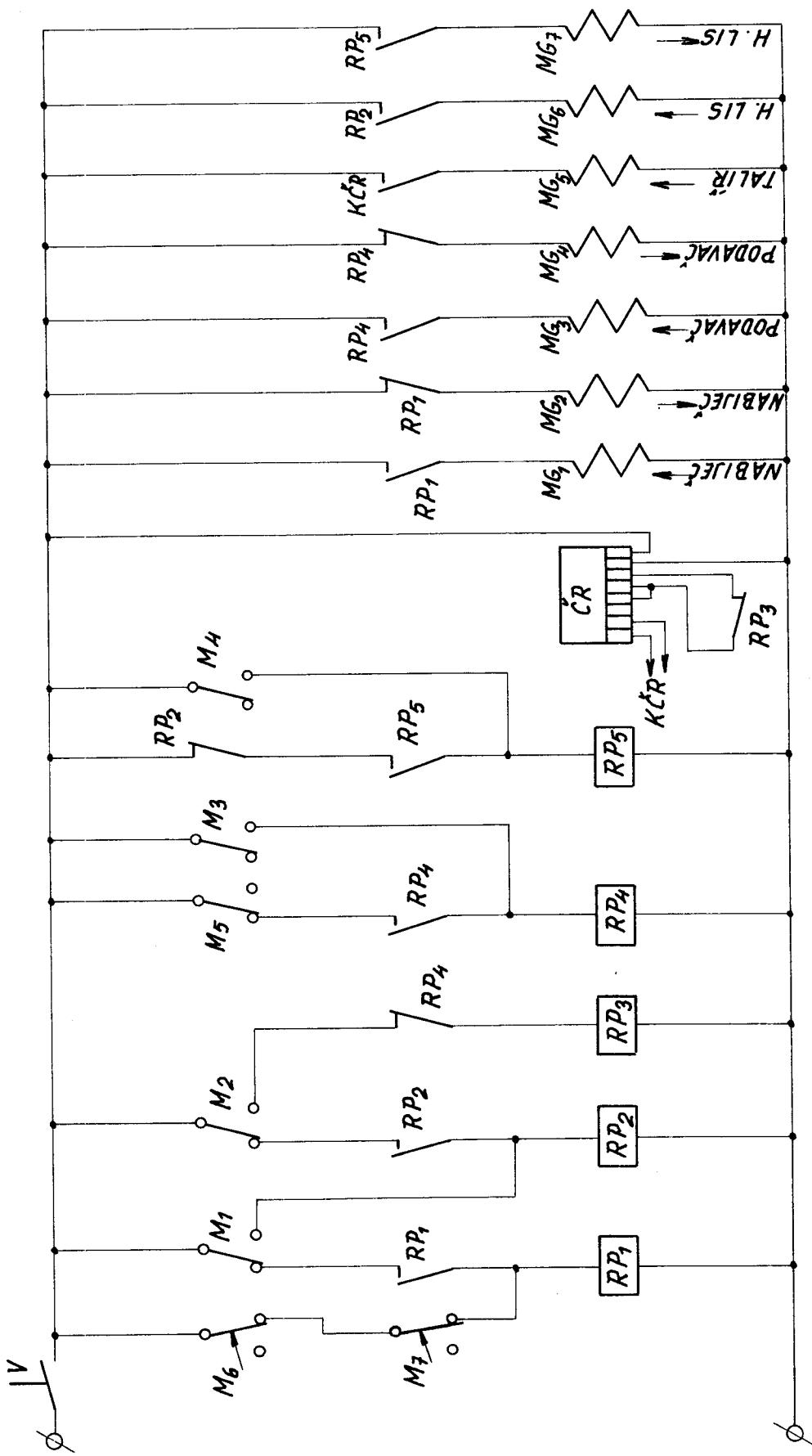
MG₁ - 5 - elektromagnety vzduchových ventilů
fy Adast Adamov

MG₆ - 7 - elektromagnety hydraulického rozvaděče - fy Nářadí Vrchlabí

V - otočný vypinač

Rozmístění narážek (koncové spinače) pro řízení samočinného cyklu.

Elektrické blokové schéma.

D. Operace č. 30

tj. soustružení vodítka ze strany pracovního válce.

Pro tuto operaci byl navržen rovněž soustružnický automat A 40. Rovněž zde doporučuji použít řezných nástrojů s TK plátky pro zvýšení trvanlivosti ostří a možnosti použití vyšší řezné rychlosti. Automat musí být též vybaven vibračním elektromagnetickým zásobníkem v podobném uspořádání jako u operace číslo 5. Podrobný rozbor této operace není v této práci proveden, protože je věrnou obměnou 5.operace, která je v této práci podrobně rozebrána a zpracována.

Rozbor některých zvláštností při provádění této operace.

- 1.) Vodítko se musí při této operaci upínat za $\varnothing 12 H8$ z důvodů požadované tolerance obvodového házení rotačních ploch 0,03. Kleština pro tuto operaci je konstrukčně zpracována na přiloženém výkresu sestavení č. DP - ST - 707 - 06. V polotovaru kleštiny je kuželový otvor, v kterém je vlastní upínací trn vodítka. Polotovar kleštiny není rozříznutý, takže slouží pouze jako středící pouzdro. Aby bylo možno použít upínacího zařízení stroje, je nutno

upínací trubku, která prochází vřetenem, zkrátit a vsunout do ní vložku, která při vlastním upínání tlačí na upínací tyč, opatřenou na konci kuželovou plochou, pomocí které se rozpiná vlastní upínací trn. Zpětný pohyb zajistí vložená pružina.

2.) Snímání obroběného vodítka z upínacího trnu je provedeno pomocí zařízení, které je nakresleno rovněž na výkresu č. DP - ST - 707 - 06. Toto zařízení po povolení upínacího trnu vykoná podélný posuv ve smyslu k revolverové hlavě a vysune vodítko z trnu.

Celé toto zařízení je uchyceno na páce podávacího zařízení, které je přidavným zařízením automatu A 40. Toto zařízení normálně slouží k vyjmáni obrobku z kleštiny a k jejich přenášení do frézovacího přístroje. Má dva pohyby. Rotační kývavý pohyb v přičném směru a podélný pohyb rovnoběžně s osou vřetena.

Oba tyto pohyby zajišťují dvě vačky.

V tomto případě použití podávacího přístroje bude vačka pro rotační kývavý pohyb opatřena po celém obvodě válcovou plochou o takovém poloměru, aby páka podávacího zařízení byla vychýlena v konstantní poloze vůči ose vřetena o jistý úhel tak, aby osa čepu snímacího zařízení byla totožná s osou díry v podávací páce.

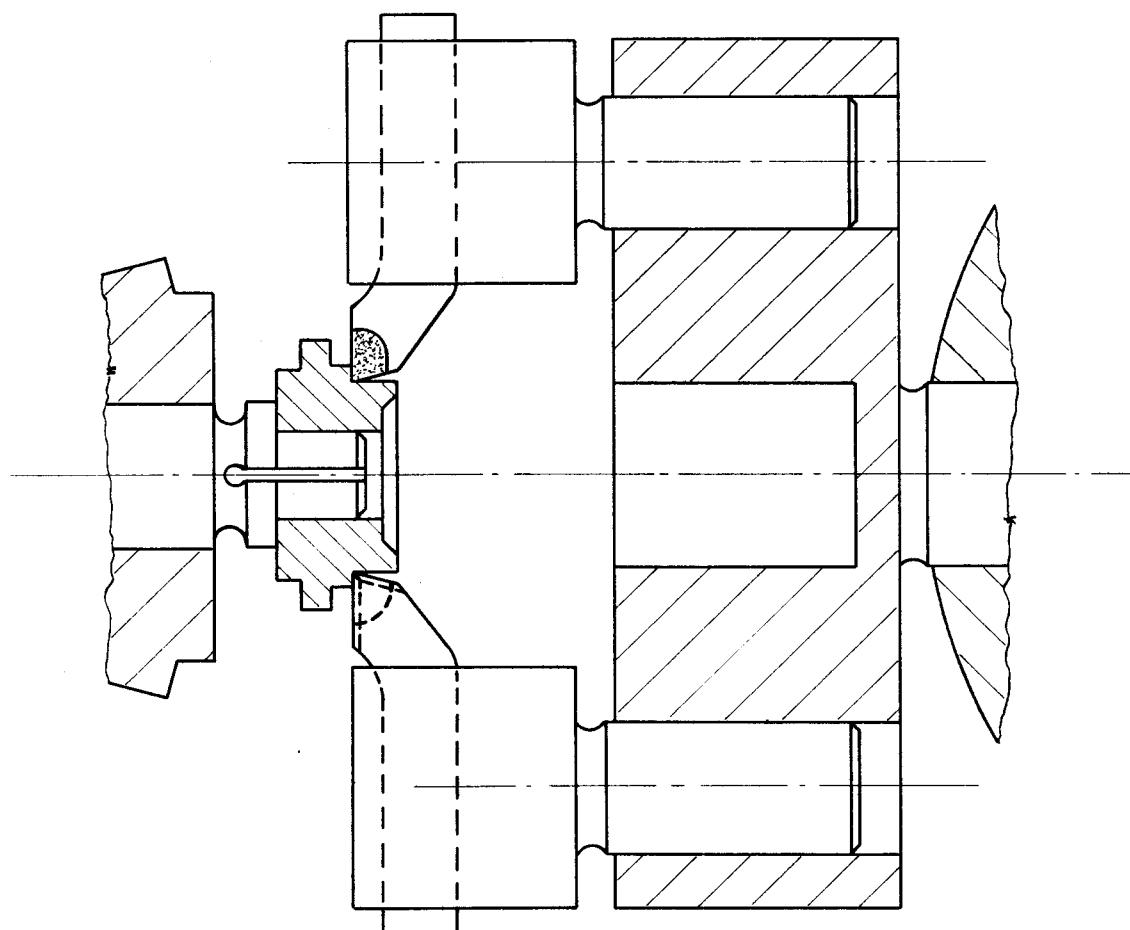
Vačka pro podélný pohyb bude mít sestup a výstup o rozměr, potřebný k vysunuti vodítka z trnu.

Vlastní snímací zařízení je opatřeno dvěma, valivě uloženými válečky, které vysunou obroběné vodítko z trnu.

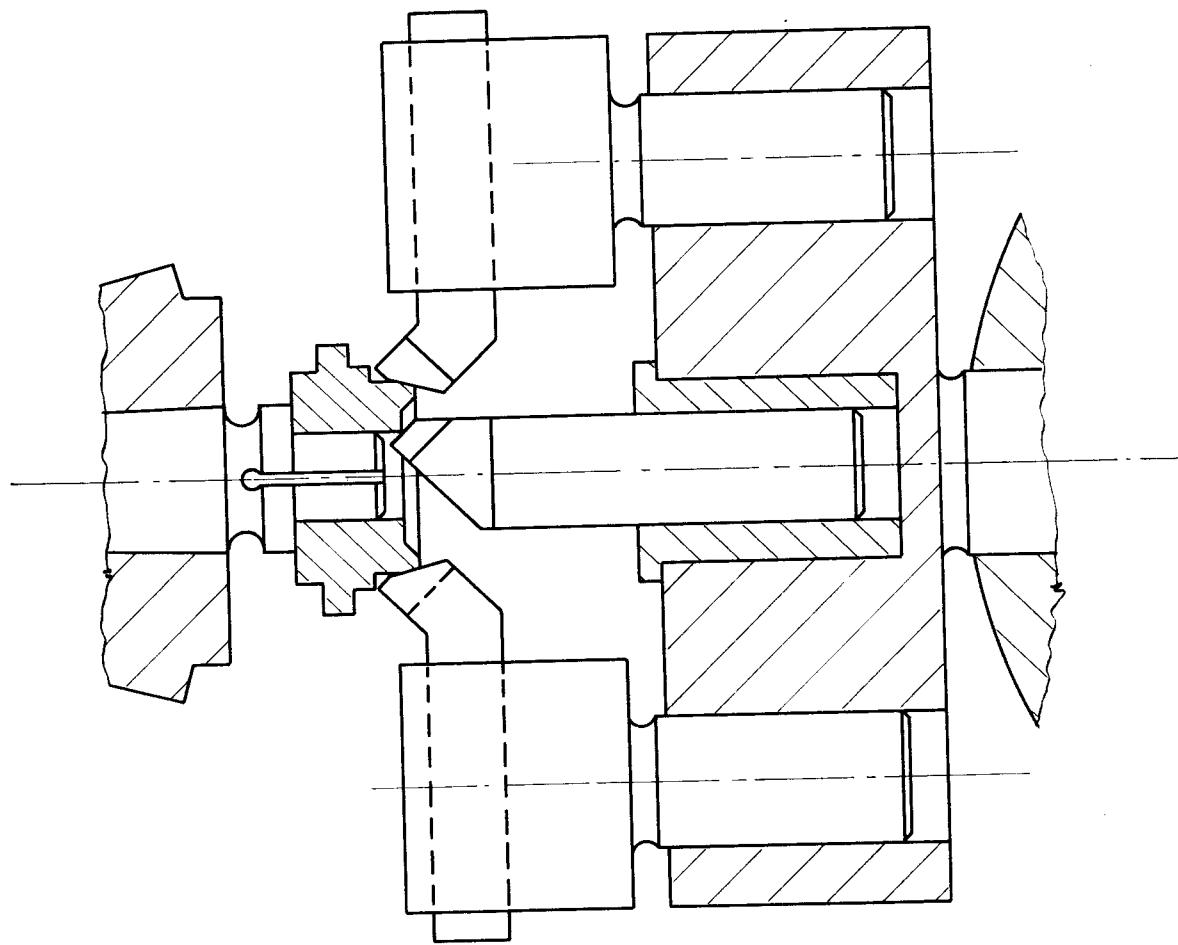
3.) K nasazování vodítka ze skluzu od zásobníku na nabíjecí přenášecí trn je použito téhož přípravku jako u operace č. 5, pouze vlastní trn je jiný a je vyměnitelný. Vodítko se zde uchytí za $\varnothing 26,5$. Viz přiložený výkres č. DP - ST - 707 - 04.

4.) Vlastní obrábění se zde provádí na dva úseky nástroji, upnutými v revolverové hlavě. Aby bylo dosaženo předepsané tolerance obvodového házení rotačních ploch, navrhojuji zde použít při podélném soustružení vždy dvou nástrojů, které by zabíraly třísku najednou a byly umístěny na průměru proti sobě. Trn, na kterém je vodítko upnuto, není dostatečně tuhý a při použití jednoho nože by bylo vodítko účinkem radiální složky P_y odtlačeno. V navrhovaném řešení by se radiální sily P_y z velké části kompenzovaly.

Nástroje musí být nastaveny tak, aby oba začaly odebírat třísku současně, čímž bude každý nástroj odebírat třísku o tloušťce rovné polovině posuvu. Této metody se běžně používá při choulestivých případech obrábění na jednoúčelových strojích.

soustružit $\varnothing 26$ h9, dodržet rozměr $9,6^{+0,2}$.

soustružit sražení hrany $2/10^\circ$ na $\varnothing 26$ h9,
srazit hrany $0,3/45^\circ$ na $\varnothing 12$ H8.

Závěr.

Jelikož u této operace není proveden přesný výpočet vačkového času z důvodu, že by tento výpočet byl formálním opakováním výpočtu operace č. 5, odhaduji, že maximální vačkový čas pro tuto operaci bude 17 vt/ 1 ks tak, jako u operace č. 5.

V. Organisace pracoviště.

Aby bylo možné správně navrhnout organisaci práce na pracovišti, musí být provedeny díkčí úkoly jako stanovení normy času a kapacitní propočet jednotlivých strojů/operací/ a na takto získaných výsledcích navrhnout vlastní uspořádání a organisaci pracoviště.

1. Stanovení norem času jednotlivých strojů/operací/.

a) stávající způsob (zjištěno z prac. postupů)

č.op.	5	10	15	20	22	25	30	35
t_j (Nm/100)	13,3	12,3	44,7	8,2	1,4	14	30	1,4

Počet $N_h/100$ ks pro všechny operace:

$$t_{j\text{ cel.}} = \sum_{i=1}^n \frac{t_{ji}}{60} = \frac{125,3}{60} = 2,09 N_h/100 \text{ ks}$$

b) navržený způsob

číslování operací je dle nového sledu operací.

U operace č.10;15;20;35 zůstávají normy času stejné. U operace č.5 a č.30, t.j. soustružení na automatech je vačkový čas

$$t_{vač} = 17 \text{ vt/ 1 ks}$$

převod na min/ 100 ks

$$t_{výr} = t_{vač} \cdot \frac{100}{60} = 17 \cdot \frac{100}{60} = 28,4 \text{ min/100 ks}$$

Stanovení normy času t_j :

Dle normativu PNA (podnikové normy Autobrzd) pro soustružnické automaty je ztrátová přirážka na výrobní čas 0,7 % na každý nástroj + 4 % pro takto získaný čas při zásobníkovém podávání polotovaru, kdy se nemusí zastavovat stroj.

$$t_j = t_{výr} (1 + n \cdot 0,007) \cdot 1,04 \quad n = 13$$

$$t_j = 28,4 (1 + 13 \cdot 0,007) \cdot 1,04 = 32,2 \text{ Nm/100 ks}$$

U operace č. 25, t.j. automatické protlačování vodítka odhaduji čas cyklu 5 vt/1 ks, což je

$$t_{výr} = 5 \cdot \frac{100}{60} = 8,35 \text{ min/100 ks}$$

a volím dle zkušenosti ztrátovou přirážku na

$t_{výr}$ 13 %, t.j.

$$t_j = 8,35 \cdot 1,13 = 9,45 \text{ Nm/100 ks}$$

č.op.	5	10	15	20	25	30	35
t_j Nm/100ks	32,2	1,4	13,3	12,3	9,45	32,2	1,4

$$t_j \text{ cel} = \sum_{i=1}^n \frac{t_{ji}}{60} = \frac{102,12}{60} = 1,7 \text{ Nh/100 ks}$$

Tato pracnost platí pro ten případ, že by na každém stroji pracoval jeden dělník.

c) Kapacitní propočet jednotlivých strojů (operací)

V letošním roce je celkový objem výroby vodítek

$Q_{69} = 704.000$ ks. Během dvou let je předpoklad zvýšení objemu výroby o 50 %. To znamená, že $Q_{71} = Q_{69} \cdot 1,5 = 704.000 \cdot 1,5 = 1,056.000$ ks. Navrhovaný způsob výroby musí z hlediska kapacity vyhovovat zvýšenému objemu výroby Q_{71} .

Hodnocení současného stavu z hlediska kapacity. Plánovaný koeficient překračování výkonových norem ve středisku obrobny je $A = 1,55$, ale pouze na těch pracovištích, kde výrobní čas není pevný. Strojní efektivní fond při dvousměnném provozu je $F_{\text{ef str}} = 3\ 774 \text{ OH/rok}$. Pracnost na vodítku celkem/ 1 rok při současném způsobu výroby je

$$P_c = P_{100} \cdot Q \cdot 10^{-2} = 2,09 \cdot 704.000 \cdot 10^{-2} = \\ = 14.750 \text{ Nh/rok.}$$

Předpokládaný počet odpracovaných hodin je

$$\text{OH} = \frac{P_c}{A} = \frac{14.750}{1,55} = 9\ 500 \text{ hod/rok}$$

Kapacita strojů pro jednotlivé operace vypracovaná pro současný a nově navržený způsob výroby s přihlédnutím k objemu výroby Q_{69} a Q_{71} .

$$K_i = \frac{F_{\text{ef str}}}{P_i} \quad P_i = \frac{t_{ji} \cdot Q \cdot 10^{-2}}{60} \text{ (Nh/rok)}$$

K_i - kapacita strojů pro jednotlivé operace

P_i - pracnost jednotlivých operací

č.op.	5	10	15	20	22	25	30	35
pro Q ₆₉	2,42	2,61	0,72	3,90	/	2,30	1,07	/
pro Q ₇₁	1,62	1,74	0,48	2,62	/	1,54	0,72	/

tab.1 - kapacita pro současný stav způsobu
výroby na 1 stroj

č.op.	5	10	15	20	25	30	35	/
pro Q ₆₉	1	/	2,42	2,61	3,40	1	/	
pro Q ₇₁	0,67	/	1,62	1,74	2,27	0,67	/	

tab.2 - kapacita pro nově navržený stav
způsobu výroby na 1 stroj

Tabulky jsou vypracované pro pracnost P_i v Nh/rok.
Vzhledem k překračování výkonových norm by se
číselné hodnoty kapacity uvedené v tabulkách musely
vynásobit koef. $A = 1,55$, ale pouze u těch operací,
kde není výrobní čas pevný.

Z tabulky č. 2 je zřejmé, aby bylo vyhověno před-
pokládanému zvětšení objemu výroby, je zapotřebí
u op. č. 5 a č. 30 jednotlivá pracoviště obsadit
dvojmo automaty A 40.

2. Vlastní organizace pracoviště

Již dříve jsem v této práci uvedl, že je nutno výrobu vodítka řešit jako komplexní pracoviště, pouze pro výrobu tohoto dílce. Tím odpadnou zbytečné ztráty v mezioperační dopravě a bude též zajištěno snažší řízení a operativní plánování výroby tohoto dílce.

a) Toto pracoviště se musí skládat z těchto strojů:

op. č. 5 - 2 ks soustružnický automat A 40

op. č. 15 - 1 ks výstředníkový lis

op. č. 20 - 1 ks stolní vrtačka

op. č. 25 - 1 ks automatizovaný hydraulický lis

op. č. 30 - 2 ks soustružnický automat A 40

Při takto stanoveném způsobu uspořádání pracoviště navrhoji zavést vícestrojovou obsluhu tak, že by jeden pracovník v 5.kval. třídě obsluhoval 4 automaty A 40 včetně automatizovaného hydraulického lisu a druhý pracovník ve 3. kval. třídě by děroval vodítka na výstřed. lisu a po vyděrování jisté dávky by je odhrotoval na stolní vrtačce.

Dispozice uspořádání pracoviště viz přiložený výkres č. DP - ST - 707 - 07.

b) Činnost pracovníka, který by pracoval na automatach, by spočívala v doplnování vibračních zásobníků na všech 5ti strojích včetně občasného vyprazdňování přihrádek s obrobky. Dále musí provádět rozměrovou kontrolu obrobků. U těchto operaci, tj. č. 5 ; 25 a 30 není možné překračování norem, jelikož je zde výrobní čas pevný daný taktem automatů.

Produkce za směnu u op. č. 5 a 30:

$$V = \frac{480}{t_j} = \frac{480}{32,2/2} = 2\ 980 \text{ ks/směna}$$

Produkce za směnu u op. č. 25:

$$V = \frac{480}{9,45} = 5\ 070 \text{ ks/směna}$$

Jelikož těchto 5 strojů je pod jednou obsluhou, bude účelné stroj na operaci č. 25 (protlačování) využívat jen z části, t.j. ($\frac{2980}{5070} = 0,6$)

asi z 60 %, ale tak, aby byla vždy dostatečná zásoba pro následující op. č. 30.

U pracovníka, který bude provádět operaci č.15
a 20 je předpoklad překračování norem o $A = 1,55$.
Bude-li provádět obě operace, bude jeho produkce

$$V = \frac{480}{13,3 + 12,3} \cdot 1,55 = 2\ 900 \text{ ks}$$

Možnost maximální produkce v tomto uspořádání za rok.

$$v_{rok} = \frac{F_{ef\ str}}{8} \cdot v_{sm} = \frac{3774 \cdot 2900}{8} =$$

$$= 1,370.000 \text{ ks/rok}$$

Je zřejmé, že při tomto uspořádání by bylo možno objem výroby zvýšit oproti současnemu stavu až o $1,9 \cdot (\frac{1,37}{0,704} = 1,9)$

Pracnost na vodítku při tomto uspořádání a stanovení mzdy za jednici:

č.op.	prac.třída	$t_j/100 \text{ ks}$ (min.)	$M'_j/100 \text{ ks}$ (Kčs)
5	5 T	32,2/7,2	0,79
10	4 Č	1,4	0,12
15	3 T	13,3	1,13
20	2 T	12,3	0,91
25	5 T	9,45/2,1	0,23
30	5 T	32,2/7,2	0,79
35	4 Č	1,4	0,12
	Součet	44,9	4,09

Mzdové tarify pro 5ti denní prac. týden :

$$2 T = 4,45 \text{ Kčs}$$

$$M_j = t_j \cdot \frac{T_f}{60}$$

$$3 T = 5,10 \text{ Kčs}$$

$$5 T = 6,55 \text{ Kčs}$$

$$4 Č = 5,25 \text{ Kčs}$$

Pracnost na 100 ks - 44,9 Nm = 0,75 Nh/100 ks

Jednicková mzda na 100 ks - 4,09 Kčs

(mimo podílu mezd na dovolenou, svátky a příspěvky na pojištění)

c) Kapacitní propočet pracoviště

Uvažuji objem výroby $Q_{71} = 1,056,000$ ks

Průměrná denní produkce na montáži tlumičů je

$$V = \frac{Q_{71}}{\text{poč.pr.dnù/rok}} = \frac{1,056,000}{244} = 4,330 \text{ ks/den}$$

Zjištění volné kapacity :

K dispozici je $F_{ef\ str} = 3774$ hod/rok.

Za 1 hod práce se vyrobí

$$V' = \frac{V_{sm}}{8} = \frac{2,900}{8} = 362 \text{ ks/hod vodítek}$$

Množství potřebných výrobních hodin

$$H = \frac{Q_{71}}{V'} = \frac{1,056,000}{362} = 2,920 \text{ hod/rok}$$

Volná kapacita

$$K = F_{ef\ str} - H = 3774 - 2920 = 854 \text{ hod}$$

Jelikož soustružnické automaty jsou v dnešní době úzkoprofilovými stroji, je nutno využít volné kapacity $4 \times 854 = 3416$ h a tyto čtyři stroje využít pro jinou výrobu a PPO. Z důvodů rovnoramenného zásobování meziskladu montáže není možné tuto volnou kapacitu využít ve celku, ale je nutno stanovit optimální výrobní dávku.

d) Stanovení optimální dávky.

$$n = \frac{t_{pz}}{t_k \cdot k}$$

stanovení t_{pz} pro 4 stroje A 40

příprava - $4 \times 360^\circ = 1440$

zakončení - $4 \times 180^\circ = \frac{720}{2160 \text{ min}}$

čas na 100 ks - $t_{100 \text{ ks}} = 32 \text{ min}$

$k = 0,04$ - určeno z tabulek

$$n = \frac{2.160}{32 \cdot 0,04} = 1690 \quad - \text{set ks}$$

Optimální počet ks v dávce $n = 169.000 \text{ ks}$

Počet dávek za rok

$$d = \frac{Q_1}{n} = \frac{1.056.000}{169.000} = 6,25$$

Počet dávek d zaokrouhlují na $d = 6$

Opravené množství kusů v dávce

$$n = \frac{Q_1}{d} = \frac{1.056.000}{6} = 176.000 \text{ ks}$$

Počet směn na výrobu dávky -

$$s = \frac{n}{V_{sm}} = \frac{176.000}{2.900} \approx 61 \text{ směn}$$

Počet možných směn vzhledem k $F_{ef str}$

$$s' = \frac{F_{ef str}}{8} = \frac{3774}{8} = 472 \text{ směn}$$

Počet volných směn

$$s'' = s' - d.s = 472 - 6.61 = 106 \text{ směn}$$

Těchto 106 volných směn je nutno využít na PP a zbytek na jinou výrobu.

VI. Ekonomické hodnocení.

A. Aby bylo možné z ekonomického hlediska posoudit, zda navrhovaná varianta řešení bude výhodnější nežli stávající, je nutné proskoupat především všechny složky nákladů, které se mohou měnit při změně strojů, t.z.záměna automatů za revolvery. Proto při tomto porovnání uvažují pouze náklady na výrobu u automatů a revolverů.

1. Náklady na jedničkový materiál.

Tyto náklady zůstávají beze změny. Závod nakupuje polotovary vodítak v ceně 89 Kčs za 100 ks.

2. Náklady na práci dělníka na jednotku množství.

Aby bylo možné toto hodnocení provést, musíme uvažovat ten případ, že jak stávajícím, tak nově navrženým způsobem by se mělo zajistit vyráběné množství v roce 1971, t.j. Q_{71} .

$$M_j = \frac{1 + R'}{60} \cdot \sum_{i=1}^n t_{ji} \cdot T_{fi}$$

t_j - norma jednotkového času

T_f - tarifně kvalifikaci zařazení dělníka

R' - podíl mezd za dovolenou, svátky a příspěvky na pojištění (v závodě 32%)

n - počet operací

VŠST Liberec	Modernizace výroby	Katedra obrábění
Fakulta strojní	vodítka	DP - ST - 707/69
<u>a) stávající způsob</u>		
$M_{j1} = \frac{1 + 0,32}{60} \cdot (44,7 \cdot 5,10 + 30 \cdot 5,10) =$ $= 8,40 \text{ Kčs /100 ks}$		
<u>b) nový způsob</u>		
$M_{j2} = \frac{1 + 0,32}{60} \cdot (2 \cdot 7,2 \cdot 6,55) = 2,07 \text{ Kčs /100ks}$		
3. <u>Náklady na přípravu práce a seřízení strojů</u>		
$M_d = t_{pz} \cdot \frac{T_f}{60} \cdot (1 + R')$		
t_{pz} - čas na přípravu a zakončení T_f - tarifně kvalifikované zařazení seřizovače		
<u>a) stávající způsob</u>		
$M_{d1} = 3 \cdot 180 \cdot 6,70 \cdot \frac{(1 + 0,32)}{60} = 80 \text{ Kčs}$		
<u>b) nový způsob</u>		
$M_{d2} = 4 \cdot 540 \cdot 7,65 \cdot \frac{(1 + 0,32)}{60} = 364 \text{ Kčs}$		
(časy na přípravu a zakončení byly určeny odhadem dle zkušenosti)		
4. <u>Náklady na provoz zařízení</u>		
Dilenská režie, v níž jsou zahrnutы náklady vypluvající z ceny a prevodu investičního zařízení, nevystihují dobře ekonomicky ty rozdíly, které vznikly.		

VŠST Liberec	Modernizace výroby	Katedra obrábění
Fakulta strojní	vodítka	DP - ST - 707/69
<p>kají při změně strojů. Proto do tohoto výpočtu uvažuji čisté náklady pouze na provoz těch strojů, kde došlo k zámeně. Tyto náklady obsahují:</p> <ul style="list-style-type: none"> - podíl odpisu ceny stroje - podíl běžných oprav stroje - náklady na energii - náklady na pomocný materiál <p>pro 1 hod. práce stroje - N_{sh}</p> <p>Pro výpočet nákladů na provoz zařízení pro jednotku vyráběného množství 100 ks vycházím z jednotkového času t_j na revolverech a automatech.</p> $N_{sj} = N_{sh} \cdot \frac{1}{60} \cdot t_j$ <p>N_{sj} - náklady na provoz zařízení pro jednotku množství</p> <p>N_{sh} - náklady na provoz zařízení na 1 hod. práce</p> <p>t_j - součet jednickových časů na revolverech a automatech</p> $N_{sh} = N_{shz} \cdot S_z$ <p>N_{shz} - náklady na 1 hod. práce základního stroje (SV 18)</p> <p>S_z - součinitel mákladu stroje</p> <p>Hodnoty pro náklady na provoz strojů zjištěny z tabulek.</p> <p>Revolverový soustruh RN 36:</p> $N_{shl} = N_{shz} \cdot S_z = 2,26 \cdot 1,33 = 3 \text{ Kčs /hod}$		
- 55 -		

Soustružnický automat A 40:

$$N_{sh2} = 2,26 \cdot 2,49 = 5,60 \text{ Kčs / hod}$$

a) stávající způsob

$$N_{sj1} = \frac{3 \cdot (44,7 + 30)}{60} = 3,74 \text{ Kčs / 100 ks}$$

b) nový způsob

$$N_{sj2} = \frac{5,60 \cdot 2 \cdot 32,2}{60} = 6 \text{ Kčs / 100 ks}$$

5. Náklady na speciální nářadí.

V těchto nákladech je zahrnute náklady na zhodování vaček, nabíječů, úpravy kleštin, výroba skluzů a speciálních nástrojů.

$$N_{sn1} \approx 0 \quad N_{sn2} = 3000 - 5000 \text{ Kčs}$$

Takto získané náklady dělim na

1/ náklady závislé na rozsahu výroby

$$N_z = M_j + N_{sj}$$

2/ náklady nezávislé na rozsahu výroby

$$N_n = M_d + N_{sh}$$

Celkové náklady

$$N_c = N_z \cdot k + N_n$$

Při rozboru dvou variant při stejném počtu kusů
k (počet set ks) bude platit

$$N_{c1} = N_{z1} \cdot k + N_{n1} \quad N_{c2} = N_{z2} \cdot k + N_{n2}$$

Z těchto dvou vztahů provedu kontrolu, zda navržená varianta záměny automatů za revolvery byla správná.

Mezní počet $x_{1,2}$ (počet set ks) zjistím z rovnosti nákladu obou variant.

$$x_{1,2} = \frac{\frac{N_{n2}}{N_{z1}} - \frac{N_{n1}}{N_{z2}}}{\frac{M_{d2} + N_{sn2} - M_{dl}}{M_{jl} + N_{sjl} - M_{j2} - N_{sj2}}} = \\ = \frac{364 + 3000 - 80}{8,40 + 3,74 - 2,07 - 6} \approx 800$$

Mezní počet kusů = 80.000 ks, t.z., že navržená záměna automatů za revolvery je správná, jelikož roční objem výroby je $Q_{71} = 1,056.000$ ks a optimální dávka je 176.000 ks.

B. Ekonomické vyhodnocení projektu.

Ekonomickou efektivnost navrhovaného řešení posuzuji podle syntetických a analytických základních technickoekonomických ukazatelů. Za srovnatelnou základnu považuji stávající způsob výroby se zvětšeným počtem strojů tak, aby tento stávající způsob mohl zajistit roční objem výroby Q_{71} . Indexem 1 budu označovat stávající stav, indexem 2 nově navržený způsob.

a) Ukazatelé syntetické.

1/_Vlastní_náklady_v_Kčs_/_rok_

Výpočet vlastních nákladů VN v tomto případě ne-
ní možný provádět pomocí % přírůšky k výrobním
mzdám, t.zn. použití stejného % dílenské režie u
obou variant, i když obě varianty jsou pod stejnou
dílenskou režii. Došlo by tu k velmi zkreslenému
výsledku, protože v tomto případě se jedná o zá-
měnu strojů s různými vynaloženými náklady na hod.
práci stroje. Jelikož ve skutečnosti výpočet VN
sleuží ke zjištění úspor VN, budu do výpočtu VN
uvažovat pouze základní mzdy výrobních dělníků,
pedíl mzd na dovolencou, svátky a přispěvěk na
národní pojištění, dále náklady na provoz strojů,
u kterých došlo k záměně, v kterých bude zahrnu-
to pod jednou položkou

- náklady na odpisy strojů
- náklady na opravy strojů
- náklady na energii pro pohon strojů
- náklady na pomocný materiál

Takto získané VN nebudou úplné, ale získaná úspo-
ra VN bude přibližně správná.

$$VN' = Q_{\gamma j} \cdot 10^{-2} \cdot / M_j (1 + R') + N_{sj} /$$

Hodnoty N_{sj} byly získány již dříve ve statí
o úvaze, zda záměna automatů za revolvery byla
správná.

$$VN'_1 = 10560 / 10,32(1+0,32) + 3,74 / = 183.000 \text{ Kčs/rok}$$

$$VN'_2 = 10560 / 4,09 (1+0,32) + 6 / = 120.900 \text{ Kčs/rok}$$

2/ Roční úspora na vlastních nákladech

$$\Delta VN = VN'_1 - VN'_2 = 62.500 \text{ Kčs / rok}$$

3/ Pořizovací náklady na techniku

Stávající způsob:

3 x RN 36	135.000 Kčs
vrtačka stolní	2.000 Kčs
výstřed.lis 5t	8.000 Kčs
vrtačka stojanová upravená	5.000 Kčs
lis hydraulický CDC 2	5.000 Kčs
zavedení techniky (odhad)	5.000 Kčs
<hr/>	
I ₁	= 160.000 Kčs

Nový způsob:

4 x A 40	118.000 Kčs
vrtačka stolní	2.000 Kčs
výstřed.lis 5t	8.000 Kčs
lis hydraulický CDC 2	5.000 Kčs
a jeho doplnění mechaniza-	
zaci vlastní výroby	15.000 Kčs
5 x vibrační zásobník	15.000 Kčs
speciální nářadí	3.000 Kčs
zavedení techniky (odhad) ..	10.000 Kčs
<hr/>	

$$I_2 = 176.000 \text{ Kčs}$$

4/ Dodatkové pořizovací náklady

$$\Delta I = I_2 - I_1 = 16.000 \text{ Kčs}$$

Tuto poležku vzhledem k jisté nepřesnosti cen zvyšuji o 25 % ,t.j.

$$\Delta I = 20.000 \text{ Kčs}$$

5/ Doba úhrady

$$d_u = \frac{\Delta I}{\Delta VN} = \frac{20.000}{62.500} = 0,32 \text{ roku}$$

6/ Koefficient ekonomické efektivnosti

$$k_e = \frac{\Delta VN}{\Delta I} = \frac{62.500}{20.000} = 3,1$$

b) Ukazatele analytické a ostatní1/ Dosažitelná roční kapacita v měrných jednotkách výroby

Za základní údaj považuji čas nejdélší operace s přihlédnutím k plánovanému překračování výkonových norm na těch pracovištích, kde výrobní čas není pevný.

$$K_1 = 1,470.000 \text{ ks / rok}$$

$$K_2 = 1,370.000 \text{ ks / rok}$$

2/ Přemost v Nm / rok

$$P_1 = 22.100 \text{ Nm / rok}$$

$$P_2 = 7.920 \text{ Nm / rok}$$

3/ Úspora pracnosti v Nm / rok

$$P = P_1 - P_2 = 14,800 \text{ Nm / rok}$$

4/ Počet pracovníků

$$d_1 = \frac{P_1}{A \cdot F_{ef} d} = \frac{22,100}{1,55 \cdot 1768} \approx 8 \text{ dělníků}$$

$$d_2 = \frac{P'_2}{F_{ef} d} + \frac{P''_2}{A \cdot F_{ef} d} = \frac{3420}{1768} + \frac{4500}{1,55 \cdot 1768} = \\ = 3,6 \text{ dělníků}$$

kde $P'_2 + P''_2 = P_2 = 7,920 \text{ Nm / rok.}$

V tomto případě je možnost překračování výkonových norm pouze u op. č. 15;20, t.j., kde pracnost činí 4500 Nm / rok.

5/ Počet strojů

$$S_1 = S_2 = S = 7$$

6/ Výrobni plocha

Výrobní plocha je u obou variant přibližně stejná. U 1. varianty jsou ale pracoviště jednotlivých operací rozříštěna po celé výrobně; u 2. varianty jsou pracoviště pro jednotlivé operace sestupeny v jedno komplexní pracoviště tak, aby byla umožněna vícestrojová obsluha.

7/ Produktivita práce v naturálních a pracovních jednotkách -----

a) v pracovních jednotkách

$$\tilde{\pi}_1 = \frac{P_1}{d_1 \cdot F_{ef} d} = \frac{22.100}{8.1768} = 1,55 \text{ Nh / h;d}$$

$$\tilde{\pi}_2 = \frac{P_2}{d_2 \cdot F_{ef} d} = \frac{7.900}{3,6 \cdot 1768} = 1,25 \text{ Nh / h;d}$$

$$i = \frac{\tilde{\pi}_2}{\tilde{\pi}_1} \cdot 100 \% = \frac{1,25}{1,55} \cdot 100 = 81 \%$$

Pokles produktivity práce, vyjádřené v pracovních jednotkách, je přirozený, poněvadž u navrhovaného způsobu na pracovišti automatů není možné překračování výkonových norm, jelikož je tam výrobní čas dán taktem stroje.

b) v naturálních jednotkách

$$\tilde{\pi}_1 = \frac{K_1}{d_1 \cdot F_{ef} d} = \frac{1,470.000}{8.1768} = 104 \text{ ks / h;d}$$

$$\tilde{\pi}_2 = \frac{K_2}{d_2 \cdot F_{ef} d} = \frac{1,370.000}{3,6 \cdot 1768} = 215 \text{ ks / h;d}$$

$$i = \frac{\tilde{\pi}_2}{\tilde{\pi}_1} \cdot 100 \% = \frac{215}{104} \cdot 1000 = 207 \%$$

V tomto případu produktivity vyjádřené v naturálních jednotkách je její vzrůst dosažen vícestrojovou obsluhou.

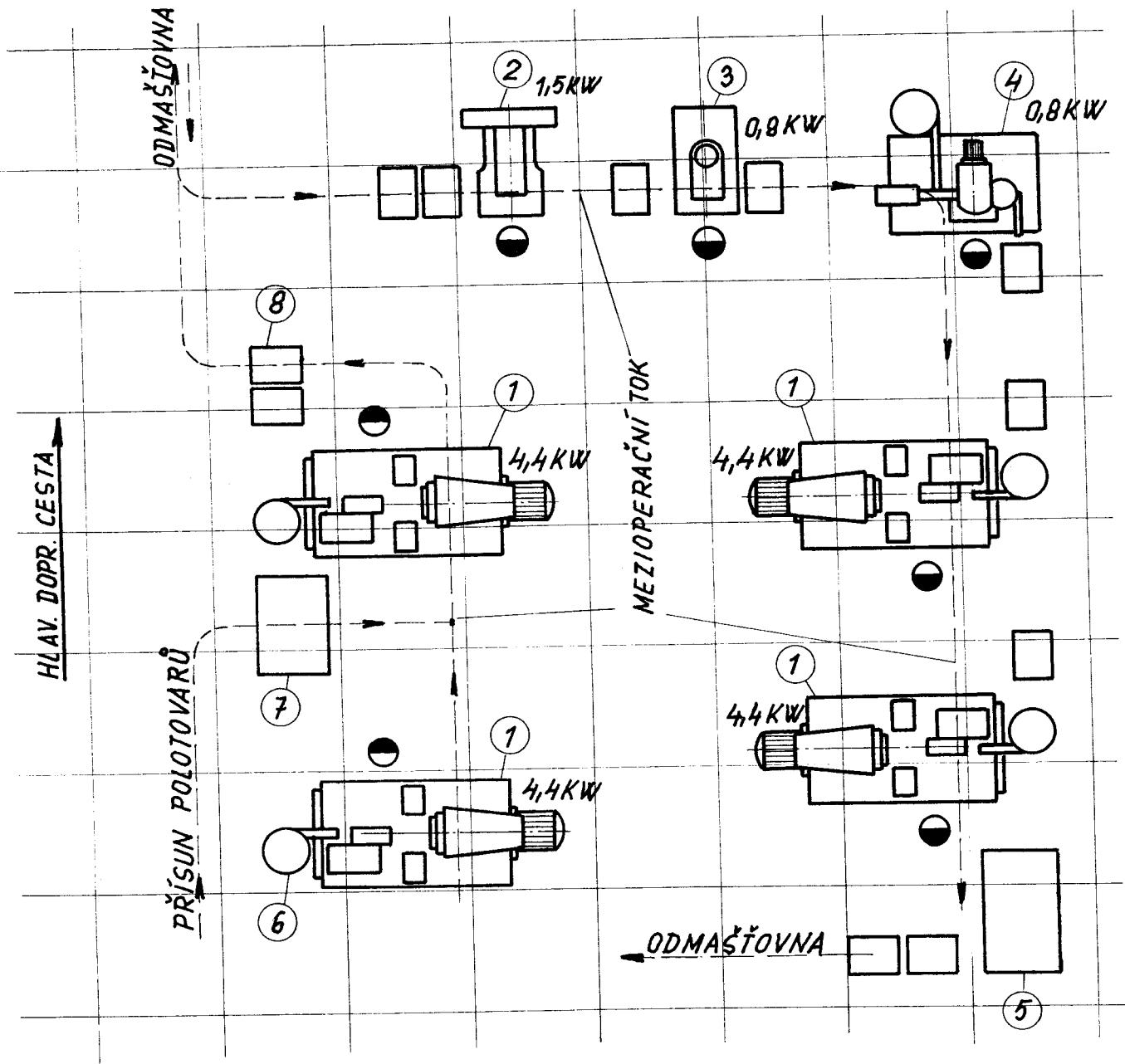
8/ Nady_výrobních_dělníků

$$M_{j1} = 10,32 \text{ Kčs / 100 ks t.j. } 109.000 \text{ Kčs / rok}$$

$$M_{j2} = 4,09 \text{ Kčs / 100 ks t.j. } 43.000 \text{ Kčs / rok}$$

VŠST Liberec	Modernizace výroby vodítka	Katedra obrábění
Fakulta strojní		DP - ST - 707/69
9/ Úspora dělníků proti dosavadní úrovni a plánované kapacitě - - - - -		
$\Delta d = d_1 - d_2 = 8 - 3,6 = 4,4$ dělníků		
10/ <u>Hodnota speciálního nářadi.</u>		
$Nn_1 \neq 0$ $Nn_2 = 3000 - 5000$ Kčs		
11/ <u>Instalovaný příkon.</u>		
$P_1 = 32,3$ KW $P_2 = 20,7$ KW		
C. <u>Závěr.</u>		
<p>Z uvedeného hodnocení vyplývá, že navržené řešení modernizace výroby vodítka je správné. Je zde dosaženo poměrně značných úspor na mzdách zavedením vícestrojové obsluhy a lepší organizací práce. Doba uhrady nové techniky je velmi krátká. Dále je možné posuzovat i mimoekonomické účinky navrhovaného řešení, do kterých je možné zahrnout částečné odstranění vlivu pracovníka na vykonanou práci a tím zvýšení jakosti výroby ale především zvýšení bezpečnosti práce tím, že byly odstraněny riziková pracoviště.</p> <p>Jsem si vědom toho, že v ekonomické části této práce nejsou všechny výpočty ze zcela správné, především ve smyslu získaných hodnotových parametrů, které jsem získal z informací na závodě a z různé literatury.</p>		
- 63 -		

VŠST Liberec	Modernizace výroby veditka	Katedra obrábění DP - ST - 707/69
<u>Seznam použité literatury:</u>		
Pešák - Základy navrhování výrobních projektů a technologických postupů.		
Brabec - Ekonomika, organizace a plánování strojírenské a elektrotechnické výroby. I. a II. díl.		
Draský - Technologické projekční výroby strojíren.		
Stuna - Cvičení z technologického projektování.		
Václavovič - Jednovřetenové soustruž. automaty. - Příručka pro seřizování a obsluhu soustružnických automatů. - Upínací nářadí pro automaty. - Katalog Rezné nástroje. - Výrobní dokumentace.		

① SOUSTRUŽNICKÝ AUTOMAT A 40 - OP. 5; 30	⑤ KONTROLNÍ STŮL	
② VÝSTŘEDNÍKOVÝ LIS 5 t -	OP. 15	⑥ VIBRAČNÍ ZÁSOBNÍK
③ STOLNÍ VRTAČKA ø 10 -	OP. 20	⑦ PALETA 800 x 580 x 400
④ PROTLAČOVACÍ JEDNOTKA -	OP. 25	⑧ PALETA 400 x 300 x 200

POŠCE	CÍS. DET. VÝKRESU	KUSŮ	NAZEV SOUČÁSTI	MATERIÁL	HRUBE ROZMĚRY	TEMPOLE UPRAV.	POUŽITÁ SÍLA
Měřítko	Kreslili		Fouškamer fl.				
	Překoupení						
1:50	Norm. ref.						
	Vyr. projedn.		Schvallí	7.7.1969			
			Dne				

AUTOBRZDY

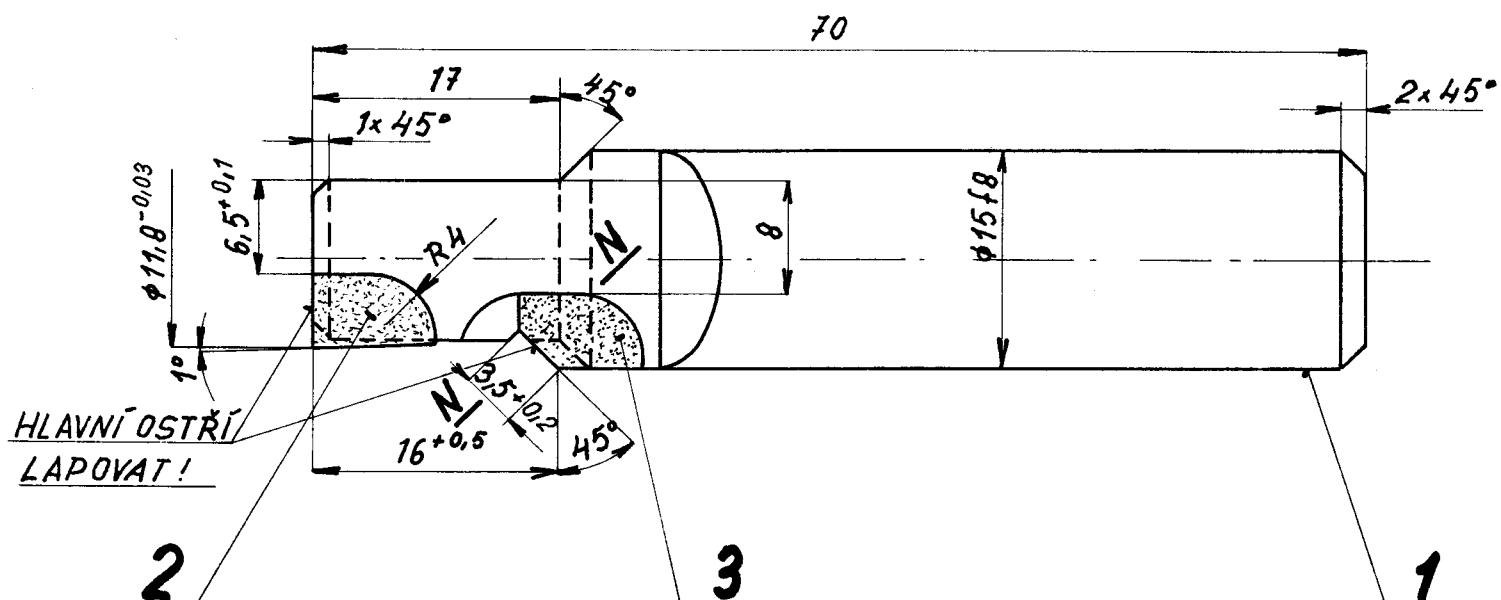
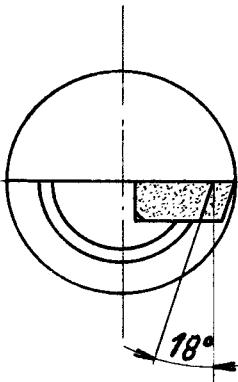
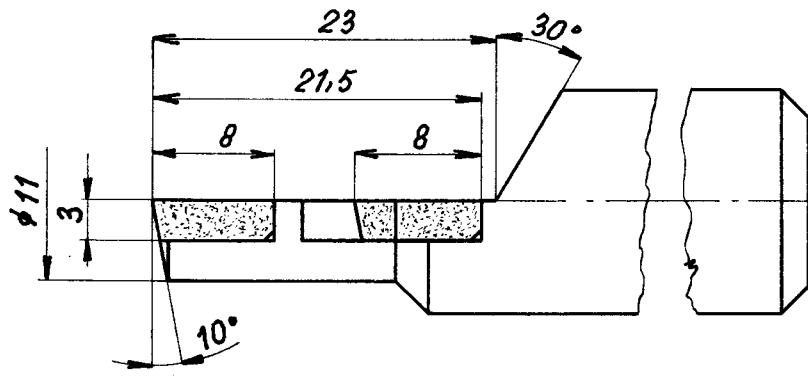
N. P.

ZÁVOD 62

USPOŘÁDÁNÍ PRACOVÍSTE

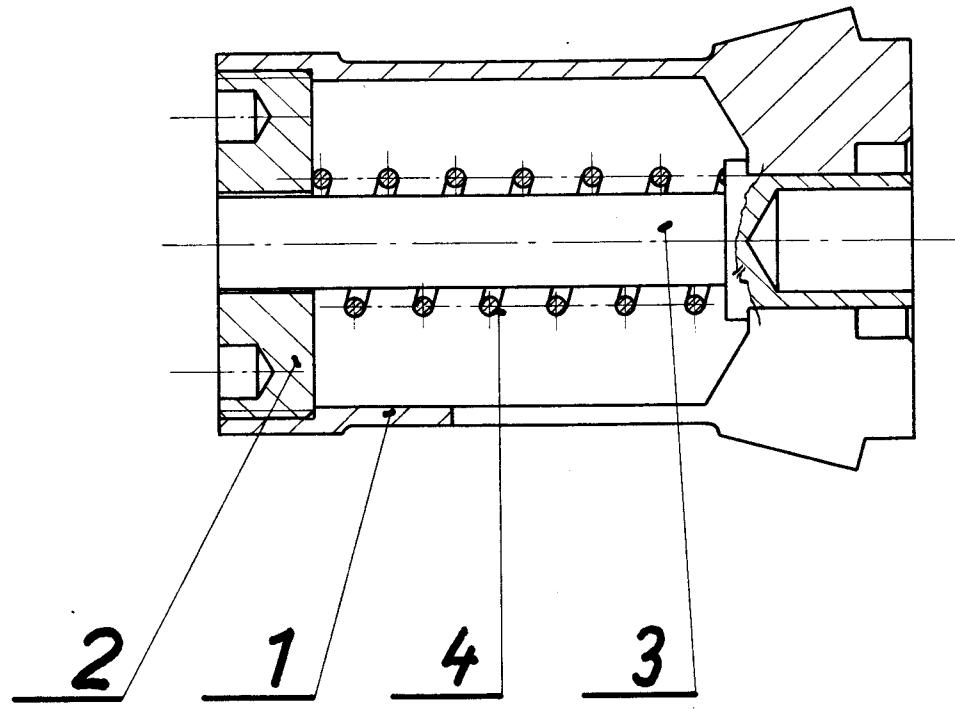
DP-ST-707-07

1,6

ŘEZ N-N

POŘAD.	CÍS. DÍL	VÝKRESU	KUSŮ	NÁZEV SOUČASТИ	MATERIAL	ROZMĚRY	TEPLÉNE ZPRAC.	POZNÁMKA
3		1	DESTÍČKA BG 1		ČSN 220810			
2		1	DESTÍČKA BG 1		ČSN 220810			
1		1	TĚLESO NOŽE		ČSN 11800	φ 18 - 75		

AUTOBRZDY n. p. ZÁVOD 92	Typ	Skupina	Stav výrobce	Nový výrobek
	Název SOUSTRUŽ. NŮŽ PRO OPERACI Č. 5			DP - ST - 707 - 02

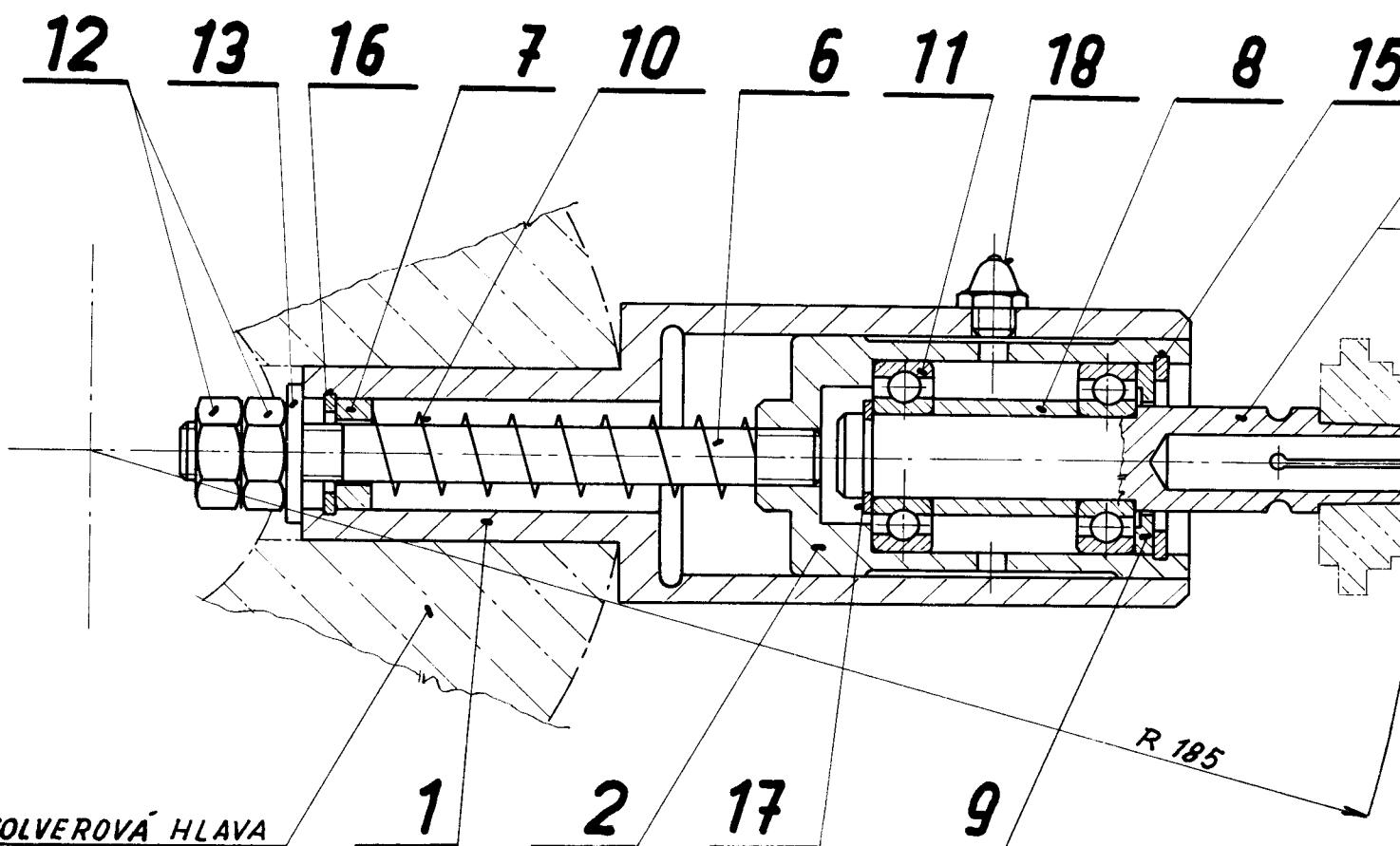

4		1	PRUŽINA	12090	φ2			
3		1	VYHAZOVAC	12020	φ25-95			
2		1	ZÁTKA	11370	φ50-15			
1		1	KLEŠTINA	POLOTOVAR	Uag 40 p			

ANSWER

KLEŠTINA S VYHAZOVACEM

DP-ST-707-03

TRN PRO OPERACI Č. 30

4   14   5

3

N PRO OPERACI Č. 5

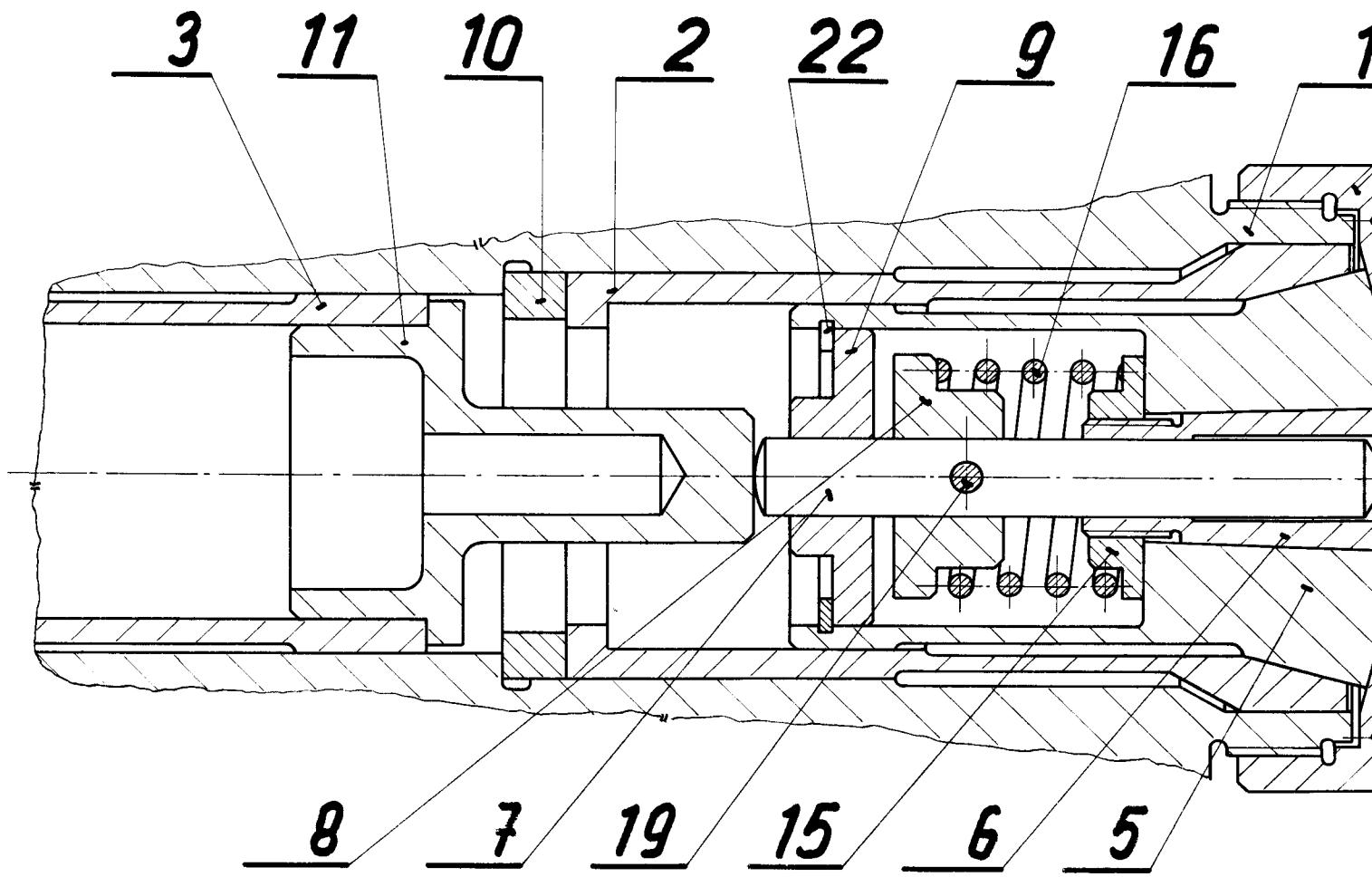
	KOD	NÁZEV SOUTĚŽNÍ	MATERIÁL	HRUBÉ ROZMĚRY	TEMELNÉ ZEZNAM	POZORNOST
18	1	ZÁTKA M6	ČSN 027463			
17	1	KROUŽEK 12	ČSN 022930			
16	1	KROUŽEK 16	ČSN 022931			
15	1	KROUŽEK 28	ČSN 022931			
14	1	KOLÍK 5 x 30	ČSN 022150			
13	1	PODLOŽKA 10,5	ČSN 021701			
12	2	MATICE M8	ČSN 021401			
11	2	LOŽISKO 6001	ČSN 024633			
10	1	PRUŽINA	12090	ø 1,5		
9	1	KROUŽEK	11370	ø 30 - 8		
8	1	ROZPĚRKA	11370	ø 18 - 25		
7	1	KROUŽEK	11370	ø 20 - 10		
6	1	SVORNÍK	11107	ø 8 - 95		
5	1	TRN	19452	ø 35 - 30		
4	1	DRŽÁK TRNU	11500	ø 20 - 70		
3	1	TRN	19452	ø 20 - 85		
2	1	KLUZÁK	11370	ø 40 - 65		
1	1	TĚLESO	11370	ø 45 - 30		

1:1	<i>Furstauer R.</i>	Assembly					
		<i>7-7-1969</i>					

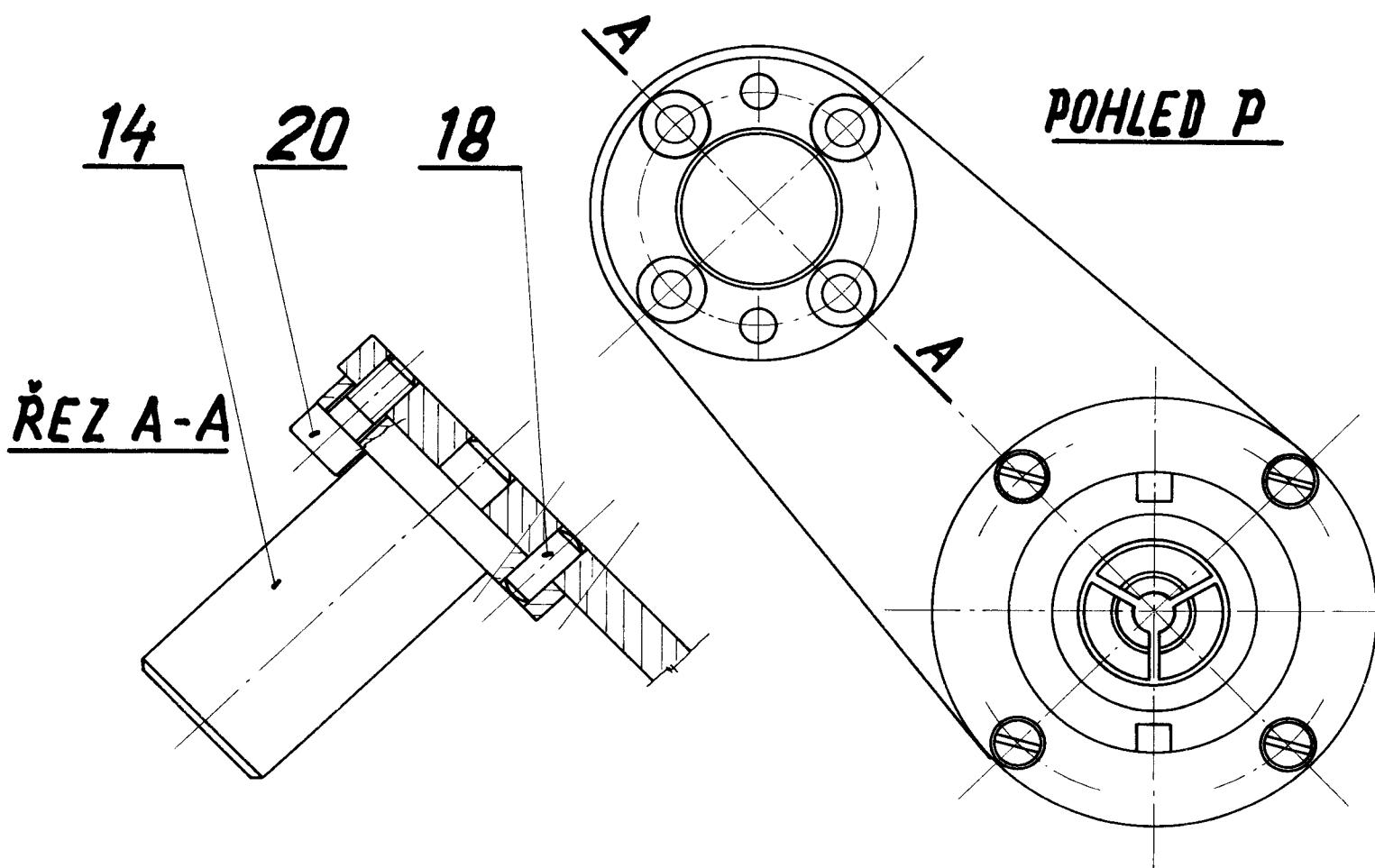
Z-1000 92

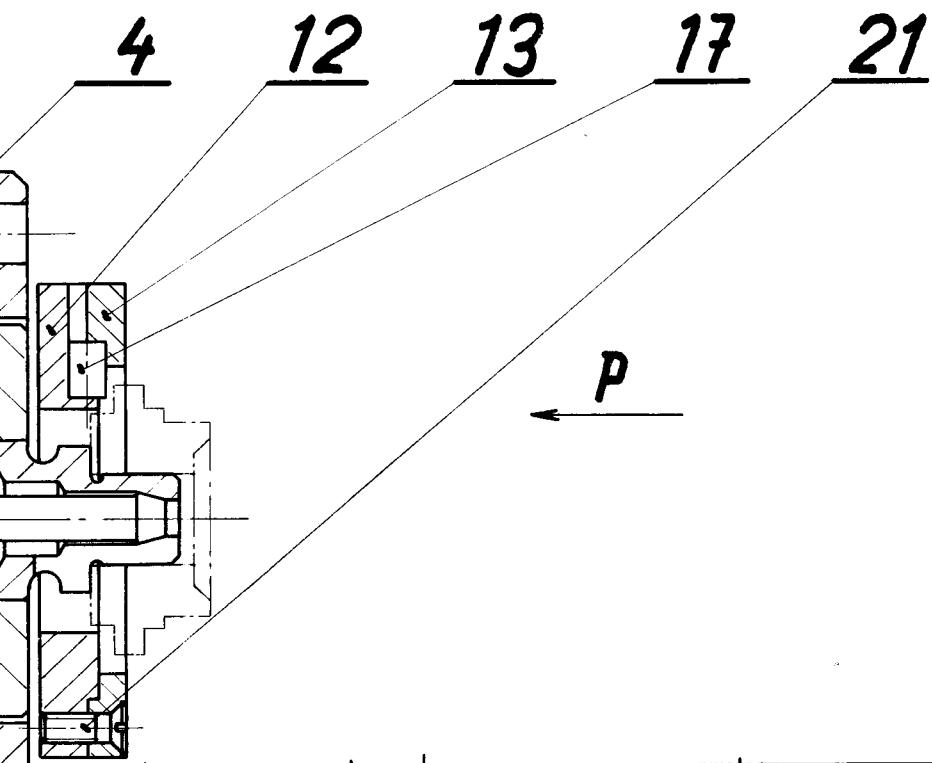
NABÍJECÍ TRN

DP-ST-707-04

POHLED P

KUSOÙ	CIS. DLT. VÝKRESU	KUSOÙ	NAZEV SOUCASNI				
22		1	KROUŽEK 45	ČSN 022931			
21		4	ŠROUB M 4 x 10	ČSN 021151			
20		4	ŠROUB M 6 x 12	ČSN 021143			
19		1	KOLÍK 5 x 28	ČSN 022150			
18		2	KOLÍK 5 x 12	ČSN 022150			
17		2	VÁLEČEK ϕ 5 x 8	ČSN 023686			
16		1	PRUŽINA	12090	ϕ 3		
15		1	MATICE	11500	ϕ 40 - 10		
14		1	ČEP	11370	ϕ 50 - 65		
13		1	VÍČKO	12060	ϕ 70 - 8		
12		1	DESKA	12060	10 x 70 - 150		
11		1	VLOŽKA	12020	ϕ 60 - 70		
10		1	KROUŽEK	11370	ϕ 70 - 15		
9		1	DORAZ	11370	ϕ 50 - 15		
8		1	OPĚRKA	11370	ϕ 40 - 20		
7		1	ROZPINACÍ TRN	19421	ϕ 12,5 - 120		
6		1	UPÍNACÍ TRN	19452	ϕ 25 - 75		
5		1	KLEŠTINA	POLOTOVAR	Uag 40 p		
4			MATICE			A 40	
3			UPÍN. TYC			A 40	
2			UPÍN. POUZDRO			A 40	
1			VŘETENO			A 40	

Maistro	Předst.	Faistauer R.
Prezkušen		
Norm. ref.		
Výr. projekcia		Schválil 24.1.1969 Dne
1:1		

AUTORZDY	Typ	3800-14
ZÁVOD 02	Název	UPÍN. ZAŘÍZENÍ SE STRHOVACEM
		DP - ST - 707 - 06